

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. อุดมการณ์และหลักการจัดการศึกษาของชาติ
2. อุดมการณ์และหลักการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. การประกันคุณภาพการศึกษา
 - 3.1 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 3.2 ความเป็นมาของการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 3.3 ความจำเป็นของการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 3.4 หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวง

ศึกษาธิการ

- 3.5 การประกันคุณภาพการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2542

- 3.6 การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

3.7 ระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ

4. มาตรฐานการศึกษาของชาติ
5. มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
6. มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. อุดมการณ์และหลักการในการจัดการศึกษาของชาติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และนโยบายด้านการจัดการศึกษาของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภาต่างมีอุดมการณ์และหลักการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และเพื่อให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันทางการศึกษา พัฒนาได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต อันเป็นเงื่อนไขไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ที่พึงประสงค์

อุดมการณ์สำคัญของการจัดการศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2548 : 3) คือ การจัดการศึกษาตลอดชีวิตและการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การศึกษาที่สร้างคุณภาพชีวิตและสังคมบูรณาการอย่างสมดุลระหว่าง ปัญญาธรรม คุณธรรม และวัฒนธรรม เป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อคนไทยทั้งปวง มุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็ก ปลูกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตั้งแต่วัยการศึกษาก่อนพื้นฐานและพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ โดยให้สังคมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน และสามารถตรวจสอบได้อย่างมั่นใจว่า การศึกษาเป็นกระบวนการของการพัฒนาชีวิตและสังคมเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน สามารถพึ่งตนเองและพึ่งกันเองได้ และสามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติจาก

อุดมการณ์และหลักการในการจัดการศึกษาของชาติกระทรวงศึกษาธิการได้นำมากำหนดเป็น อุดมการณ์และหลักการจัดการศึกษาก่อนพื้นฐานต่อไป

2. อุดมการณ์และหลักการจัดการศึกษาก่อนพื้นฐาน

อุดมการณ์ของการจัดการศึกษาก่อนพื้นฐาน เป็นการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน โดยรัฐต้องจัดให้มีการศึกษาก่อนพื้นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนไทยทุกคนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะที่เป็นพลเมืองไทยและพลเมืองของโลก เพื่อเป็นรากฐานที่พอเพียงสำหรับการใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต รวมทั้งเพื่อการพัฒนาหน้าที่การงานและพัฒนาคุณภาพชีวิตส่วนตนและครอบครัว และเพื่อสร้างเป็นรากฐานที่แข็งแกร่งสำหรับการสร้างสรรค์สังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนในอนาคต

หลักการสำคัญของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยึดหลักที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ดังนี้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา. 2548 : 9)

2.1 หลักการพัฒนาผู้เรียนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม เป็นผู้ที่ม่จริยธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ใฝ่รู้ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ที่พอเพียงต่อการพัฒนางานอาชีพและคุณภาพชีวิตส่วนตน สามารถเผชิญความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเท่าทันและชาญฉลาด และมีความเป็นประชาธิปไตย

2.2 หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นไทย ให้มีความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น และประเทศชาติ มีความรู้และทักษะพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพสุจริต มีความมุ่งมั่น ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีลักษณะนิสัยและทัศนคติที่พึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมไทยและสังคมโลก

2.3 หลักแห่งความเสมอภาค คนไทยทั้งปวงต้องมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษา ขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี อย่างทั่วถึงเท่าเทียม ควบคู่ไปกับการมีคุณภาพ โดยไม่แบ่งชนชั้นและความแตกต่างทางสังคมวัฒนธรรม

2.4 หลักการมีส่วนร่วม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษา ร่วมกับคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างเอกลักษณ์ ศักดิ์ศรี และตอบสนองความต้องการท้องถิ่นตามนโยบาย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 เกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

2.5 หลักแห่งความสอดคล้อง อุดมการณ์ หลักการ และมาตรฐานในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องระหว่างสาระบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2) พุทธศักราช 2545 นโยบายการศึกษาของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐบาล สอดคล้องกับมาตรฐาน การศึกษาของชาติ และสัมพันธ์เชื่อมโยงกับมาตรฐานการอาชีวศึกษา และมาตรฐาน การอุดมศึกษา

จากอุดมการณ์และหลักการจัดการศึกษาทั้งระดับชาติและการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นให้การจัดการศึกษาเพื่อปวงชน โดยรัฐต้องจัดให้มีการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนไทย ทุกคนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะที่เป็นพลเมืองไทยและพลเมืองของโลก เพื่อเป็นรากฐานที่พอเพียงสำหรับการใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต รวมทั้งเพื่อการพัฒนาหน้าที่การงาน

และพัฒนาคุณภาพชีวิตส่วนตนและครอบครัว และเพื่อสร้างเป็นรากฐานที่แข็งแกร่งสำหรับการสร้างสรรค์สังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนในอนาคต โดยกระบวนการหนึ่งของการจัดการศึกษาคือระบบประกันคุณภาพการศึกษา

3. การประกันคุณภาพการศึกษา

3.1 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

นักบริหาร นักวิชาการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษา ของชาติ ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนี้

กรมวิชาการ (2539 : 3) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา ว่า เป็นมาตรการหนึ่งที่จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่า สถานศึกษาที่ได้รับการรับรอง มาตรฐาน สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามที่กำหนดไว้ การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการ ที่จะยกมาตรฐานของโรงเรียนต่างๆ ที่ยังไม่เข้า มาตรฐานผลักดันให้ได้มาตรฐาน โดยมุ่งเน้นการใช้ข้อมูลคุณภาพมาตรฐานของโรงเรียนป้อน กลับเพื่อรายงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ร่วมกันสนับสนุน และพัฒนาโรงเรียนให้ได้ มาตรฐาน ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้โดยมีความเชื่อว่า ถ้ากระบวนการประกันคุณภาพมีการดำเนินงาน ที่เป็นระบบอย่างถูกต้องแล้วคุณภาพที่ดีก็จะตามมา

อารีรัตน์ วัฒนสิน (2540 : 1) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การปฏิบัติการทั้งหมดตามระบบและแผนที่วางไว้อย่างเคร่งครัด เพื่อให้ทุกคน เชื่อมั่นว่าผลิตภัณฑ์หรือบริการมีคุณภาพที่ต้องการ

สงขล ลักษณ์ (2541 : 2) ได้ให้ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า หมายถึง การวางแผนและการปฏิบัติของหน่วยผลิตที่มุ่งผลิตสิ่งที่มีคุณภาพ ตรงกับ ความต้องการของผู้ใช้ผลิต ดังนั้นการประกันคุณภาพทางการศึกษาจึงเป็นกระบวนการ วางแผน และกระบวนการจัดการของผู้ที่รับผิดชอบจัดการศึกษาเป็นการประกันให้สังคม เชื่อมั่นว่าจะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพที่ระบุไว้ใน หลักสูตรและตรงกับความมุ่งหวังของสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 59) ได้ให้ ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า หมายถึง แผนงานและปฏิบัติการทั้งหลายที่ เป็นระบบเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการให้การศึกษาจะสนองต่อคุณภาพที่กำหนดให้เกิด

ความเชื่อมั่นได้ว่า สถานศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด และการประกันคุณภาพเป็นกระบวนการที่ยกมาตรฐานของโรงเรียนต่างๆที่ยังไม่เข้า มาตรฐาน ผลักดันให้ได้มาตรฐานโดยมุ่งเน้นการใช้ข้อมูลคุณภาพมาตรฐานของโรงเรียนป้อนกลับมาเพื่อระดมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ร่วมกันสนับสนุนและพัฒนาโรงเรียนให้ได้มาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยมีความเชื่อว่าถ้ากระบวนการประกันคุณภาพมีการวางระบบอย่างถูกต้องแล้วคุณภาพที่ดีก็จะตามมา

อุทุมพร จามรมาน (2541 : 1) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึงการควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพภายใน และจากภายนอก แล้วตัดสินตามเกณฑ์

สมศักดิ์ สินธุระเวช (2542 : 20) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาว่าเป็นกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนที่จบการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม ก็คือ ผู้ที่จบการศึกษาเป็นคนที่สมบูรณ์ มีสมคุณ ทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย ปัญญา และสังคม ซึ่งแนวความคิดหลักของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานก็มีความคาดหวังอยากให้เห็นคุณภาพเกิดขึ้นในทุก ๆ ด้าน

กรมสามัญศึกษา (2542 ก : 8) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนที่จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม

อรุณ จันทวานิช (2542 : 7) ได้กล่าวถึงการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นวิธีการหรือกลยุทธ์ที่กำหนดแนวปฏิบัติ หรือแนวทางในการดำเนินงานในการจัดการศึกษาที่เป็นหลักประกันว่านักเรียนจะมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม

สมคิด พรหมจ้อย และสุพัศตร์ พิบูลย์ (2544 : 4, อ้างอิงมาจากทบทวมหาวิทยาลัย. 2541 : 1) กล่าวว่า การประกันคุณภาพ หมายถึง กิจกรรมหรือแนวปฏิบัติที่จำเป็นต้องดำเนินงานเพื่อประกันว่าคุณภาพของการศึกษาได้รับการรักษาไว้และส่งเสริมเพิ่มพูน การประกันคุณภาพ การศึกษาจึงรวมถึงกิจกรรมหรือแนวปฏิบัติใด ๆ ที่หากได้

ดำเนินการตามระบบและแผนที่ได้วางไว้แล้วจะเกิดความมั่นใจว่าจะได้ผลผลิตของการศึกษาที่มีคุณภาพตามลักษณะที่พึงประสงค์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 ก : 15) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาว่า หมายถึงการบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้าง ความมั่นใจให้ผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่สถานประกอบการ ประชาชน และสังคมโดยรวมว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด การประกันคุณภาพมีแนวคิดอยู่บนพื้นฐานของการป้องกันไม่ให้เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพและผลผลิตที่ไม่มีคุณภาพ

ช่วงโชติ พันธุเวช. (2544 : 37) การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการ (ควบคุม) และการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจของโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้าง ความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษา ทั้งผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียนและผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่สถานประกอบการประชาชนและสังคม โดยรวมว่าการดำเนินงานโรงเรียนจะมีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด การประกันคุณภาพมีแนวคิดอยู่บน พื้นฐานของ “การป้องกัน” ไม่ให้เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพและผลผลิตที่ไม่มีคุณภาพ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กิจกรรมหรือแนวปฏิบัติที่ผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาพยายามที่จะสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ว่าสถานศึกษาจะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ครบถ้วนตามมาตรฐานการศึกษาตรงกับความมุ่งหวังและเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยมีการรับประกันคุณภาพการศึกษาในด้านการจัดการ กระบวนการ การปฏิบัติกรคุณภาพ รวมทั้งมีการวางแผน ควบคุม และตรวจสอบอย่างเป็นระบบตลอดเวลา

3.2 ความเป็นมาของการประกันคุณภาพการศึกษา

ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีผลกระทบโดยตรงต่อวิถีการดำรงชีวิตของคนทั่วไป การแข่งขันเพื่อความอยู่รอดของประเทศต่าง ๆ มีอัตราสูงขึ้นทุกขณะ ความสำคัญของการพัฒนาประเทศจึงมิได้ขึ้นอยู่กับ

ระบบทุนหรือทรัพยากรอีกต่อไป แต่ขึ้นอยู่กับศักยภาพและคุณภาพของคนเป็นสำคัญ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) จึงแสดงจุดเน้นให้ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญที่จะต้องพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เพื่อเป็นพลังการพัฒนาของประเทศในอนาคตในระบบการผลิตทางอุตสาหกรรม ในระยะแรกได้มีการเผยแพร่การนำระบบควบคุมคุณภาพ (Quality Control – Q.C.) และระบบการจัดการคุณภาพทั้งองค์กร (Total Quality Management - TQM) ไปใช้ในการปรับปรุงผลผลิตให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน แต่ในปัจจุบันแนวคิดเรื่องการพัฒนามาตรฐานระบบคุณภาพ และการประกันคุณภาพมีอิทธิพลสูงต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม หรือองค์กรมาตรฐานระหว่างประเทศ ISO (The International Organization for Standardization) ได้เกิดขึ้น โดยการรวมตัวกันระหว่างองค์กรอุตสาหกรรมนานาชาติ จุดประสงค์ขององค์กร คือ การพัฒนา มาตรฐานอุตสาหกรรม โดยพัฒนามาตรฐานของระบบ คุณภาพที่สามารถใช้ได้กับการค้าทั่วโลก ISO ได้กำหนดมาตรฐานของระบบคุณภาพไว้หลายด้าน เช่น ISO 9000 (มาตรฐานระบบบริหารงานคุณภาพ) ISO14000 (มาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม) ISO 18000 (มาตรฐานด้านชีวอนามัย) เป็นต้น มาตรฐานเหล่านี้เป็นมาตรฐานสำหรับระบบ เช่น ระบบการบริหารจัดการ เป็นต้น ดังนั้นองค์กรใดได้รับการรับรอง ISO ในเรื่องใดอนุกรมใดก็หมายความว่าระบบในเรื่องนั้นได้รับการรับรอง มิใช่คุณภาพของสินค้า แต่โดยความเชื่อที่ว่า ถ้ากระบวนการเหล่านั้นมีคุณภาพ สินค้าที่ดีก็จะตามมา มาตรฐานเหล่านี้นอกจากจะนำไปใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตแล้วยังได้ใช้กับธุรกิจและกิจการหลายประเภทอย่างกว้างขวางตลอดจนด้านการศึกษา ในประเทศไทยทบวงมหาวิทยาลัยได้มีนโยบายที่จะนำแนวคิดของ ISO 9000 ISO 14000 และ ISO 18000 บรรจุในหลักสูตรและการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษาเข้าใจแนวทางการปฏิบัติงานของระบบดังกล่าว และนำไปใช้ในการพัฒนาการทำงานและสิ่งแวดล้อมรวมถึงการรักษาสุขภาพอนามัยด้วย

ทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทย รัฐบาลได้พยายามส่งเสริมให้มีระบบการประกันคุณภาพเกิดขึ้นในหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดการศึกษา โดยเฉพาะในสถานศึกษาทุกระดับจะเห็นได้จากนโยบายและมาตรการของหน่วยงานต่างๆ ที่กำหนดนโยบายในเรื่องนี้ไว้อย่างชัดเจน ด้วยต้องการให้เป็นเครื่องมือในการรักษาคุณภาพให้ได้ มาตรฐานการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 1 – 2)

จากความสำเร็จก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และความต้องการการแข่งขันเพื่อความอยู่รอดของประเทศต่าง ๆ ความต้องการการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าด้วย

ความมั่นใจจึงเกิดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและพัฒนาการเรื่อยมา จึงแสดงจุดเน้นให้ “คนเป็นศูนย์กลางของ การพัฒนา” การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญที่จะต้องพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เพื่อเป็นพลังการพัฒนาของประเทศในอนาคต

3.3 ความจำเป็นของการประกันคุณภาพการศึกษา

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักฟังตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ถึงแม้ว่าในระยะที่ผ่านมา ได้มีความพยายามในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยมาโดยตลอด แต่จากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับมัธยมศึกษาของกรมวิชาการ ปี 2540 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของวิชาต่างๆ ส่วนใหญ่มีค่าต่ำกว่าร้อยละ 50 เป็นต้นว่า คะแนนเฉลี่ยในวิชาคณิตศาสตร์และฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่าไม่ถึงร้อยละ 30 แสดงว่านักเรียนทำข้อสอบได้ไม่ถึง 1 ใน 3 ของข้อสอบทั้งหมด

ด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์นั้น จากการศึกษาของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) เกี่ยวกับการทำข้อสอบวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของสมาคมนานาชาติเพื่อการประเมินผลทางการศึกษา พบว่า เด็กไทยทำคะแนนได้ดีสำหรับข้อสอบแบบเลือกตอบ ที่ใช้ทักษะพื้นฐาน หรือข้อสอบที่ใช้ความจำ แต่ไม่สามารถทำข้อสอบที่เป็นโจทย์ปัญหา ที่ต้องคิดวิเคราะห์ หรือต้องเขียนคำตอบอธิบายยาวๆ แสดงให้เห็นถึงปัญหาในการคิดวิเคราะห์ และการเรียบเรียงความคิดออกมาเป็นคำพูดของเด็กไทย ในขณะที่ความสามารถดังกล่าวเป็นเรื่องที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในโลกปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 ก : 1 – 2)

จากปัญหาดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงคุณภาพของการศึกษาของไทยที่จำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ คุณธรรม และจริยธรรม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของไทย โดยจะต้องเริ่มจากสถานศึกษาทุกแห่งดำเนินการพัฒนาคุณภาพของตนเอง โดยในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษานั้น จะต้องมีการประกันคุณภาพภายในผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ตลอดเวลา อันจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นว่าสถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐาน เพื่อให้เด็กไทยเป็นคนดี มีความสามารถและมีความสุข จะได้ช่วยกันสร้างสรรค์สังคมให้มีสันติ สิ่งแวดล้อมยั่งยืน เศรษฐกิจมั่นคง สามารถร่วมมือและแข่งขันกับประเทศอื่นได้อย่างมีศักดิ์ศรีในสังคมโลก ต่อไป การประกันคุณภาพภายในจึงเป็นงานสำคัญของสถานศึกษาโดยสถานศึกษา เพื่อผู้เรียนและสังคมโดยรวม

3.4 หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหลักการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2542 ก : 22)

1. รัฐกระจายอำนาจให้การกำหนดนโยบายการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรให้จังหวัดและสถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภท
2. รัฐสนับสนุนให้ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา

3. โรงเรียนต้องแสดงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบต่อ

3.1 นักเรียนและผู้ปกครอง

3.2 มาตรฐานที่กำหนด

3.3 รับผิดชอบต่อจัดการศึกษา

กรมวิชาการ (2542 ข : 3) ได้กล่าวถึงหลักการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนี้

1. การสร้างความมั่นใจและความพึงพอใจในคุณภาพการศึกษา
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการศึกษาของทุกฝ่ายทั้งผู้ให้และผู้รับบริการ

ผู้รับบริการ

3. ความร่วมมือทางวิชาการขององค์กร และบุคลากรในพื้นที่
4. การดำเนินงานเน้นคุณภาพในการปฏิบัติงานทุกระดับทุกขั้นตอน
5. การดำเนินงานสามารถติดตามตรวจสอบได้
6. การรายงานสู่สาธารณชนและผู้เกี่ยวข้อง

กรมสามัญศึกษา (2542 ข : 6 - 7) ได้กำหนดแนวคิดหลักการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้

1. การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา (Child Center Development)

เป็นแนวความคิดที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ทั้งปวงและยึดประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีความเชื่อว่ามนุษย์มีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต ดังนั้นในการจัดการศึกษาจึงต้องช่วยกระตุ้น เอื้ออำนวยความสะดวกและส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาจนเต็มศักยภาพ มีคุณภาพและได้มาตรฐาน เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม สามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุขและร่วมมือพัฒนาอย่างสร้างสรรค์

2. การใช้สถานศึกษาเป็นฐานในการบริหารจัดการ (School Base Management : SBM) เป็นแนวความคิดที่มุ่งให้สถานศึกษามีอำนาจในการตัดสินใจบริหารจัดการศึกษาได้ด้วยตนเอง โดยมีความเชื่อว่าสถานศึกษาเป็นศูนย์กลางของการผลิต ที่สามารถสร้างผลผลิต คือ ผู้เรียนให้มีคุณภาพได้ การใช้สถานศึกษาเป็นฐานในการบริหารจัดการ จึงเป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาที่จะทำให้เกิดการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพิ่มความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้และเป็นการเสริมสร้างพลัง (Empowerment) ให้สถานศึกษาชุมชน และสังคม ร่วมมือกันจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน

3. การมีส่วนร่วมและการร่วมคิดร่วมทำ (Participation and collaboration) มุ่งให้การศึกษาเป็นแหล่งของสาธารณชนที่ทุกคนและทุกส่วนของสังคมต้องเข้ามามีส่วนรับผิดชอบในการดำเนินการ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับสังคมโดยรวม การศึกษาจึงเป็นเรื่องของทุกคน (All for Education) โดยเชื่อว่าการให้ทุกคนและทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมคิดและร่วมดำเนินการในการจัดการศึกษา ร่วมกระบวนการประเมินและประกันคุณภาพการศึกษา จะทำให้เกิดความรู้สึกรับความเป็นเจ้าของ ให้ความสนับสนุนและร่วมรับผิดชอบต่อจัดการศึกษามากขึ้น ก่อให้เกิดความมุ่งมั่นร่วมกันพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของสังคมได้

4. การกระจายอำนาจทางการศึกษา (Decentralization of Education) มุ่งกระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการศึกษา (Stakeholders) ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด ได้แก่ สถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม โดยมีความเชื่อว่าการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการศึกษามากขึ้น จะทำให้เขาเกิดความตระหนักในคุณค่าประโยชน์ของการจัดการศึกษาและผลกระทบที่เกิดขึ้น จึงทำให้เกิดความร่วมมือในการจัดการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการ และมุ่งพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับศรัทธาของผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมในที่สุด

5. การแสดงความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) มุ่งให้สถานศึกษาแสดงความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ในการจัดการศึกษา (Authorities) ต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมและต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ได้มาตรฐาน ซึ่งสามารถให้ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และหน่วยงานต้นสังกัดตรวจสอบได้ เพื่อเป็นหลักประกันและสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ได้อย่างแท้จริง

จากสาระสำคัญข้างต้นสรุปได้ว่า แนวคิดหลักการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา คือ การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา (Child – Centered Development) การเรียนรู้และแสวงหาผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ การใช้สถานศึกษาเป็นฐานในการบริหารจัดการ (School – Based Management : SBM) เป็นศูนย์กลางของการผลิตที่สามารถสร้างผลผลิต คือ ผู้เรียนให้มีคุณภาพ การใช้สถานศึกษาเป็นฐานในการบริหารจัดการซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา การมีส่วนร่วม และการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาและเป็นการกระจายอำนาจทางการศึกษาตลอดจนเพื่อเป็นการรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ในการจัดการศึกษา

3.5 การประกันคุณภาพการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2542

ในปี 2542 รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยกำหนดความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สำหรับการจัดการศึกษาให้ยึดหลัก 3 ประการ ได้แก่ 1. เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน 2. ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และ 3. พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการกำหนดมาตรฐานและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ในหมวดที่ 6 มาตรา 47 – 51 มีรายละเอียดดังนี้ (พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. 2542 : 14)

มาตรา 47 ให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบประกันคุณภาพภายใน และระบบประกันคุณภาพภายนอก

ระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนด
ในกฎกระทรวง

มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกัน
คุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของ
กระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปี
เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่
การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรับรองการประกันคุณภาพภายนอก

มาตรา 49 ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
ฐานะเป็นองค์กรมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำ
การประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึง
ความมุ่งหมาย หลักการและแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ใน
พระราชบัญญัติ

ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งใน
ทุกห้าปีนับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
และสาธารณชน

มาตรา 50 ให้สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารและหลักฐาน
ต่างๆที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ตลอดจนให้บุคลากร คณะกรรมการของสถานศึกษา
รวมทั้งผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาให้ข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่พิจารณาเห็น
ว่าเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติภารกิจของสถานศึกษาตามคำร้องขอของสำนักงานรับรองมาตรฐาน
และประเมินคุณภาพการศึกษาหรือบุคคลหรือหน่วยงาน ภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง
ที่ทำการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษานั้น

มาตรา 51 ในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาใดไม่ได้ตาม
มาตรฐานที่กำหนดให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาจัดทำข้อเสนอ
แนะการปรับปรุงแก้ไขต่อหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่
กำหนดหากมิได้ดำเนินการดังกล่าวให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ
การศึกษารายงานต่อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือคณะกรรมการการอุดมศึกษาเพื่อ
ดำเนินการให้มีการปรับปรุงแก้ไข

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การดำเนินการระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่เป็นระบบต่อไป

3.6 การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

3.6.1 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542 : 2) นิยามความหมายของการประกันคุณภาพภายในไว้ว่า หมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษาเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 ก : คำนำ) ให้ความหมายของการประกันคุณภาพภายในว่า หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการที่มีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ

สมคิด พรหมจ้อย และสุพัตร์ พิบูลย์ (2544 : 5) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง การติดตามตรวจสอบและตัดสินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษาเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพภายในเป็นเรื่องของสถานศึกษาที่จะควบคุมตรวจสอบและประเมินคุณภาพโดยบุคลากรของสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อให้สถานศึกษามีการดำเนินงานที่มีคุณภาพและต่อเนื่อง

3.6.2 หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีสาระบัญญัติในหมวด 6 มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

การประกันคุณภาพภายใน เป็นภารกิจที่สถานศึกษาจะต้องทำอยู่แล้ว ไม่ใช่เรื่องใหม่หรือเป็นเรื่องแปลกแยกไปจากปกติ และไม่ใช่การประเมินเพื่อประเมิน ไม่นั่น

การสร้างเอกสาร แบบวัด หรือแบบประเมินเป็นจำนวนมาก แต่เป็นการประเมินเพื่อพัฒนา โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 ก : 18 – 19) จึงได้กำหนดหลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพภายใน คือการที่สถานศึกษาร่วมกัน พัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ไม่ใช่การจับผิดหรือทำให้บุคลากร เสียหน้า โดยเป้าหมายที่สำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

2. การที่จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามข้อ 1 ต้องทำให้การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการ และการทำงานของบุคลากร ทุกคนในสถานศึกษา ไม่ใช่เป็นกระบวนการที่แยกส่วนมาจากการดำเนินงานตามปกติของ สถานศึกษา โดยสถานศึกษาจะต้องวางแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการที่มีเป้าหมายชัดเจน ทำตามแผนตรวจสอบประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ มีความโปร่งใส และมีจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพการทำงาน

3. การประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ไม่ว่าจะ เป็นผู้บริหาร ครู อาจารย์ และบุคลากรอื่นๆในสถานศึกษา โดยในการดำเนินงานจะต้อง ให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เรียน ชุมชน เขตพื้นที่ หรือหน่วยงานที่กำกับดูแลเข้ามามีส่วนร่วมใน การกำหนดเป้าหมาย วางแผน ติดตามประเมินผล พัฒนาปรับปรุง ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันผลักดันให้สถานศึกษามีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นไปตาม ความต้องการของผู้ปกครอง สังคมและประเทศชาติ

นอกจากนี้การดำเนินการประกันคุณภาพภายในยังอยู่ที่ระบบการควบคุมคุณภาพ การศึกษา และระบบตรวจสอบทบทวน และปรับปรุงคุณภาพการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับ หลักการบริหารที่เป็นระบบครบวงจร PDCA ซึ่งประกอบด้วยการร่วมวางแผน (Plan) ร่วมกันปฏิบัติตามแผน (Do) ร่วมกันตรวจสอบ (Check) และร่วมกันปรับปรุงแก้ไข (Action) หมุนเวียนเป็นวงจรในการตรวจสอบการทำงาน การประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาจึงเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารและการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องตลอด เวลาเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคน โดยในการดำเนินงานจะต้องให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ เพื่อพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐาน

3.6.3. กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษาประกอบด้วยกระบวนการดำเนินงานที่เป็นกลไกสำคัญ 3 ประการ ดังนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2542 ข : 9 - 10)

1) การควบคุมคุณภาพการศึกษา (Quality Control) คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติที่นำการศึกษาเข้าสู่คุณภาพประกอบด้วย

1.1) การกำหนดมาตรฐานด้านผลผลิต ปัจจัยและกระบวนการ

1.2) การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน หมายถึง การพัฒนาปัจจัยทางการศึกษาต่างๆ ได้แก่ การพัฒนาครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ และการสนับสนุนปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2) การตรวจสอบและการแทรกแซงคุณภาพการศึกษา (Quality Audit and Intervention) คือกระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย

2.1) การประเมินความก้าวหน้าของการจัดการศึกษาและการจัดทำรายงานของสถานศึกษาต่อประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีลักษณะเป็นการติดตามและตรวจสอบของสถานศึกษา (Internal Audit)

2.2) การติดตามและตรวจสอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.3) มาตรการปรับปรุงคุณภาพสถานศึกษาที่มีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Quality Intervention)

3) การประเมินคุณภาพการศึกษา (Quality Assessment) คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด ประกอบด้วย

3.1) การทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา (External School Review)

3.2) การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (Accreditation)

3.3) การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมหรือการประเมินคุณภาพการศึกษา (Total Quality Assessment)

การดำเนินงานทั้ง 3 ประการ เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญและส่งผลซึ่งกันและกันในการแทรกแซงคุณภาพการศึกษา สามารถดำเนินการทั้งในระหว่างกิจกรรมกระบวนการควบคุมคุณภาพการศึกษาและในกิจกรรมการประเมินคุณภาพการศึกษา โดยกรมสามัญศึกษา

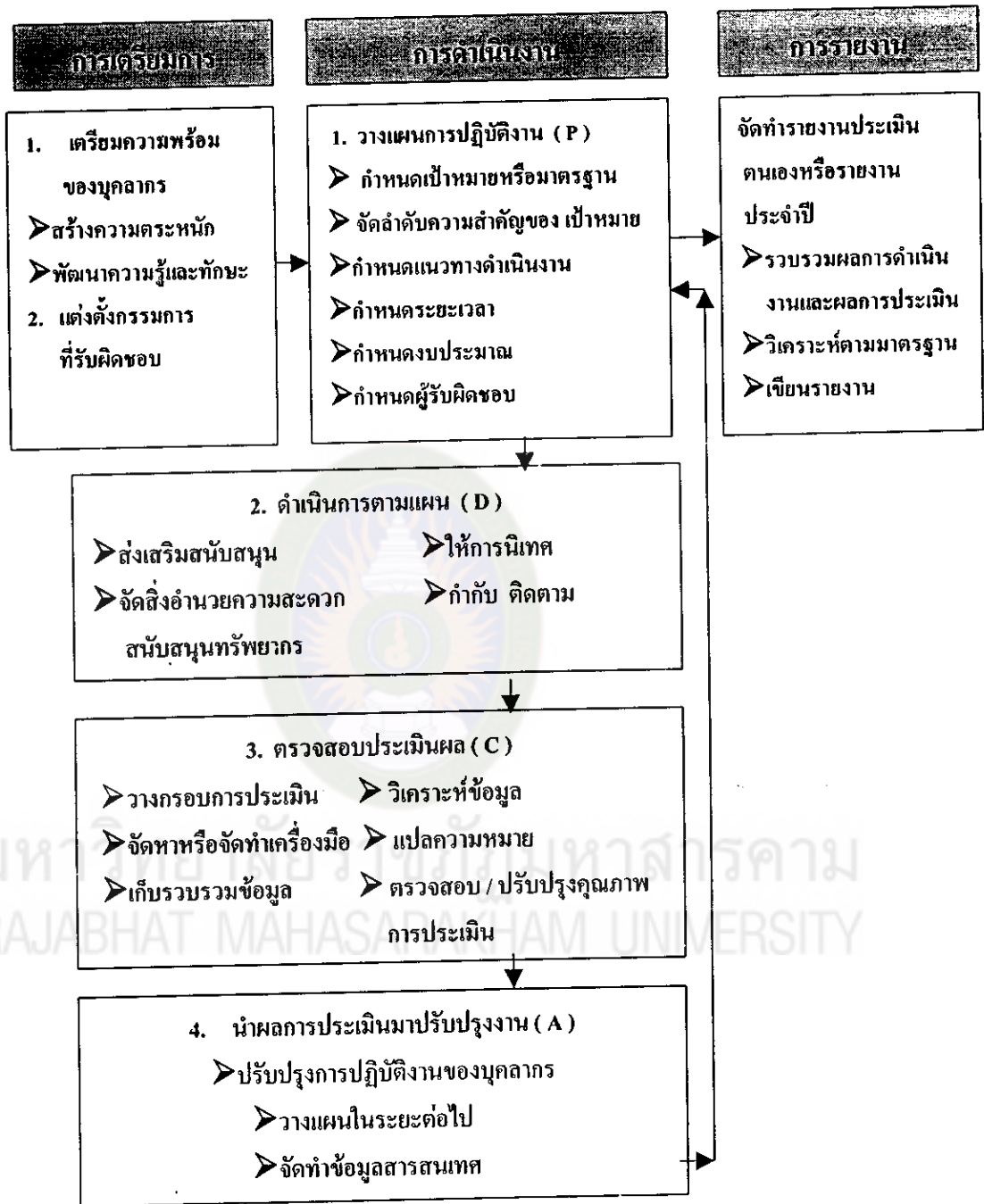
ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจึงได้ดำเนินการในเรื่อง การประกันคุณภาพ โดยกำหนดเป็นนโยบายหนึ่งในแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 8 พุทธศักราช 2540 – 2544 ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาค้นคว้าประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน มัธยมศึกษา จึงได้กล่าวถึงเฉพาะแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของกรม สามัญศึกษาเท่านั้น เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของ หน่วยงานในแต่ละระดับต่อไป

3.6.4 ขั้นตอนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพภายในเป็นเรื่องเดียวกันกับกระบวนการบริหารงาน อย่างมีคุณภาพหรือวงจร PDCA ที่ผู้บริหารทราบกันดีอยู่แล้ว การประกันคุณภาพจึงไม่ใช่ เรื่องใหม่ และจะต้องไม่แปลกแยกจากการทำงานตามปกติของสถานศึกษา แต่จะเป็นระบบที่ ผสมผสานอยู่ในกระบวนการการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่เกิดขึ้นในชีวิต ประจำวันนั่นเอง

ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ บริหารและการทำงานนั้น จะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้ประสบความสำเร็จใน การดำเนินงาน ซึ่งเป็นผลที่ผลที่ได้จากการวิจัยในสถานศึกษานำร่อง ได้แก่ ผู้บริหารจะต้องมี ความตระหนัก เข้ามามีส่วนส่งเสริม สนับสนุน และร่วมคิดร่วมทำ รวมทั้งจะต้องมี การทำงานเป็นทีม โดยบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาต้องได้รับการเตรียมความพร้อมให้ มองเห็นคุณค่า และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน และดำเนินการ อย่างต่อเนื่องร่วมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยมี การติดตามและกำกับดูแลการดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ

ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโดยคำนึงถึงเงื่อนไขข้างต้น ควรมี การเตรียมการเพื่อสร้างความพร้อมให้แก่บุคลากรและจัดให้มีกลไกในการดำเนินงานในเรื่องนี้ หลังจากนั้น บุคลากรในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องจึงร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกัน ตรวจสอบ และร่วมกันปรับปรุง โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด และแนวทางการ ดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน ดังที่เสนอในแผนภูมิที่ 2 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ. 2544 ก : 12 – 13)

แผนภูมิที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. แนวทางการประกันคุณภาพภายใน
 สถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก (2544 : 13)

1. การเตรียมการ

การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนควรมีการเตรียมการในเรื่องต่างๆ โดยการเตรียมการที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ

1.1 การเตรียมความพร้อมของบุคลากร

1.2 การแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงาน

1.1 การเตรียมความพร้อมของบุคลากร

ปัญหาสำคัญในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ การที่บุคลากรในสถานศึกษาซึ่งเข้าใจไม่ชัดเจนว่าการประกันคุณภาพภายในคือการบริหารคุณภาพที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานตามปกติ และเป็นงานที่ต้องทำอยู่แล้ว จึงทำให้ รู้สึกว่าเป็นการเพิ่มภาระนอกจากนั้นบุคลากรในสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่คุ้นกับการเน้นคุณภาพและวิธีการทำงานที่มีการตรวจสอบ บางครั้งจึงเกิดการต่อต้าน จำเป็นต้องสร้างความตระหนัก และพัฒนาความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรเป็นอันดับแรก โดยอาจดำเนินการ ดังนี้

1.1.1 การสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในและการทำงานเป็นทีม การประกันคุณภาพภายในเป็นเรื่องที่บุคลากรในสถานศึกษาทุกคนต้องร่วมกันทำเป็นทีมจึงจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องปลูกจิตสำนึกและสร้างความตระหนักให้บุคลากรทุกฝ่ายมองเห็นคุณค่า และยังมีความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ถ้าบุคลากรยังมีความเข้าใจแตกต่างกันไปคนละทิศ คนละทาง และไม่มีทัศนคติที่ดี การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาก็จะทำให้สำเร็จได้ยาก ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นที่จะต้องปรับความคิดของบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับเดียวกันก่อน โดยรูปแบบที่ควรใช้ได้แก่

1) สถานศึกษาที่มีบุคลากรแกนนำ ซึ่งมีความพร้อมในด้านความรู้และความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ควรจัดประชุมเพื่อสร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายใน โดยใช้วิทยากรของสถานศึกษาเอง เพื่อแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของครูที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และศักยภาพของสถานศึกษาที่สามารถพึ่ง ตนเองได้ อันเป็นปรัชญาของการประเมินแนวใหม่ ที่ต้องการให้บุคลากรภายในเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาตนเอง

2) ในกรณีที่มีการมอบหมายให้บุคลากรที่เป็นแกนนำ มีบทบาทในการชี้แจงทำความเข้าใจกับเพื่อนร่วมงานด้วยตนเอง ไม่ประสบความสำเร็จ ก็จำเป็นต้องจัดหาวิทยากรมืออาชีพที่มีคุณภาพหรือฝีมือ มาช่วยโน้มน้าวความคิดของผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้พร้อมจะดำเนินการประกันคุณภาพด้วยใจ ดังกรณีตัวอย่างของสถานศึกษานำร่อง ซึ่งพบว่าการใช้ยุทธวิธีปลูกจิตสำนึกด้วยการเชิญวิทยากรมืออาชีพมาพูดให้บุคลากรรับทราบพร้อมกัน ได้ทำให้บุคลากรในสถานศึกษาที่แต่เดิมไม่ค่อยมีความก้าวหน้าในการดำเนินงานเกิดการตื่นตัว และลุกขึ้นมาเริ่มงานทันที

3) การชี้แจงทำความเข้าใจ ไม่ว่าจะดำเนินการโดยบุคลากรภายในหรือวิทยากรมืออาชีพจากภายนอก ควรให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมรับทราบพร้อมกัน ไม่ควรชี้แจงเฉพาะแกนนำหรือคณะทำงานเฉพาะกลุ่ม เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสได้ทราบความจำเป็นของการประกันคุณภาพภายในอย่างทั่วถึงกัน และร่วมมือร่วมใจในการดำเนินการต่อไป

1.1.2 การพัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในบุคลากรส่วนใหญ่ยังเข้าใจวิธีการประกันคุณภาพภายในค่อนข้างน้อยและไม่รู้ว่าจะดำเนินการอย่างไรในแต่ละขั้นตอนรวมทั้งยังขาดทักษะในการประเมินตนเองจึงควรฝึกอบรมให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและสามารถดำเนินการประกันคุณภาพได้โดยรูปแบบที่ควรใช้คือ

1) การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยให้ทุกคนได้เข้าร่วมประชุม หากสามารถหาบุคลากรที่มีความสามารถเป็นแกนนำได้ก็ควรมอบหมายให้แกนนำเป็นผู้รับผิดชอบจัดการในเรื่องนี้

2) ในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการนั้น ควรแบ่งเป็นช่วง ๆ ตามกิจกรรมที่จะดำเนินการในแต่ละช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับภาพรวมของระบบการประกันคุณภาพภายใน กระบวนการบริหารงานคุณภาพ แล้วเริ่มเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการในแต่ละปี ต่อจากนั้นก็ให้ร่วมกันปฏิบัติจริงในการวางแผนพัฒนาแผนปฏิบัติการ

ช่วงที่ 2 เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการกำหนดกรอบและวางแผนการประเมิน การสร้างเครื่องมือการประเมินต่อจากนั้นก็ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามกรอบและแผนการประเมิน

ช่วงที่ 3 เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการประเมิน และการเขียนรายงานผลการประเมินตนเอง (Self Study Report) โดยจัดประชุมปฏิบัติการหลังจากที่บุคลากรมีการปฏิบัติงาน และมีการประเมินตนเองตามแผนไปแล้วระยะหนึ่ง

1.2 การแต่งตั้งคณะกรรมการ

ถึงแม้ว่าการประกันคุณภาพภายในจะเป็นภารกิจของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา แต่ในการดำเนินงานจำเป็นจะต้องมีผู้รับผิดชอบในการประสาน กำกับ ดูแลช่วยเหลือ สนับสนุนให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกัน และเชื่อมโยงกันเป็นทีม โดยผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบที่สำคัญที่สุด คือผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งควรดำเนินการร่วมกับบุคลากรหลักที่ได้รับมอบหมายในรูปแบบของคณะกรรมการหรือคณะทำงาน

คณะกรรมการหรือคณะทำงานดังกล่าว อาจไม่จำเป็นต้องตั้งขึ้นมาใหม่ถ้าสถานศึกษามีกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านต่าง ๆ อยู่แล้วก็ให้กรรมการเหล่านี้รับผิดชอบเป็นกรรมการประกันคุณภาพในด้านต่างๆ ได้เลย แล้วให้ผู้ที่เกี่ยวข้องจากทุกฝ่ายหรือทุกระดับที่ปฏิบัติงานตามปกติเข้าร่วม เพราะการประกันคุณภาพภายในมีเป้าหมายเพื่อ ปรับปรุงการทำงานปัจจุบันให้ดีขึ้น ผู้ดำเนินการจึงต้องเป็นผู้ที่คุ้นเคยกับงานที่ตนเองทำ ไม่ใช่มอบหมายให้คนที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานนั้นๆ มาดำเนินการ

ในกรณีที่สถานศึกษายังไม่มีกรรมการใดๆเลย ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการโดยมอบหมายให้บุคลากรเข้าร่วมเป็นกรรมการเพื่อช่วยกันจัดทำแผนดำเนินการพัฒนา และประเมินคุณภาพในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานที่รับผิดชอบตามภารกิจของตน

การตั้งคณะกรรมการ ควรพิจารณาตามแผนภูมิโครงสร้างการบริหารฝ่ายที่รับผิดชอบงานใด ควรอยู่ในคณะกรรมการที่รับผิดชอบการพัฒนาและการประเมินคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับงานนั้น เช่นผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ อาจารย์ประจำชั้น และอาจารย์ประจำวิชา ควรเป็นกรรมการที่รับผิดชอบการประกันคุณภาพด้านการเรียนการสอนด้านครูและนักเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริหารและอาจารย์ฝ่ายบริหารควรเป็นกรรมการที่รับผิดชอบการประกันคุณภาพเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร และเกี่ยวกับผู้ที่ทำงานด้านบริหารจัดการ เป็นต้น และมีคณะทำงานกลางซึ่งประกอบด้วยผู้แทนของกรรมการคณะต่างๆ เพื่อประสานและรับผิดชอบในภาพรวมทั้งหมด

การมีคณะกรรมการตามโครงสร้างการบริหาร และให้บุคลากรรับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานในภารกิจของตนเอง จะทำให้ระบบการประกันคุณภาพ

ภายในหล่อหลอมเข้ากับการทำงานตามภารกิจของบุคลากร ซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและมีความเชื่อมโยงในการพัฒนาคุณภาพด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร ด้านกระบวนการ และด้านผู้เรียนจะก่อให้เกิดการพัฒนาครบถ้วนทุกด้าน

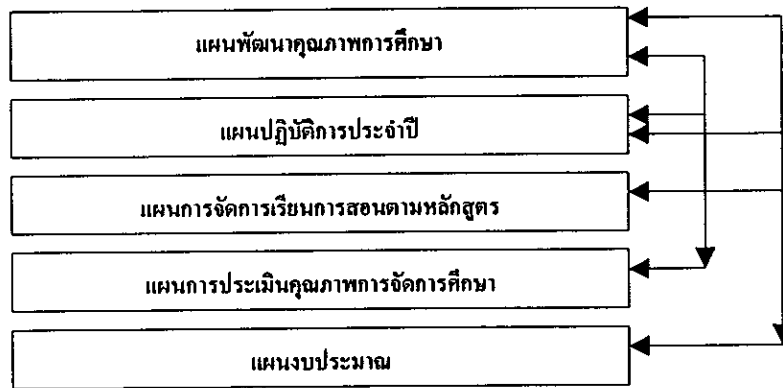
2. การดำเนินงาน

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีขั้นตอนในการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบประเมินผล และการพัฒนาปรับปรุงซึ่งทุกฝ่ายจะต้องดำเนินการร่วมกันในทุกขั้นตอน โดยมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอน ดังนี้

2.1 การวางแผนการปฏิบัติงาน

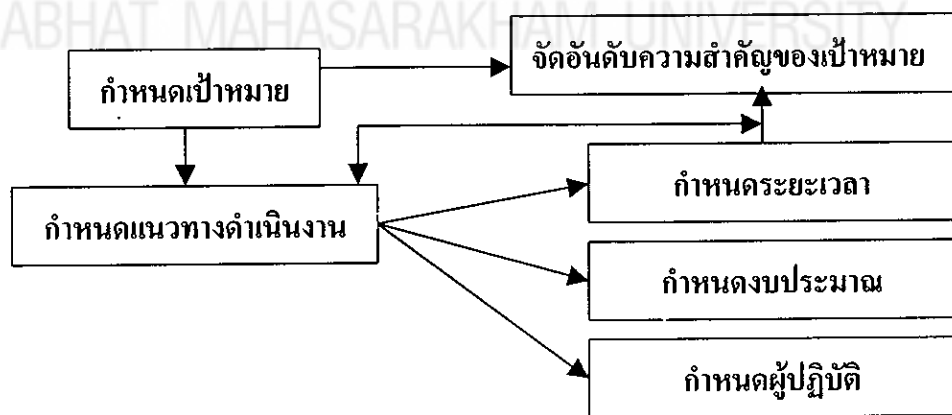
การวางแผนเป็นการคิดเตรียมการไว้ล่วงหน้าเพื่อจะทำงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ในการวางแผนจะต้องมีการกำหนดเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบ ระยะเวลา และทรัพยากรที่ต้องใช้ เพื่อทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ สำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นจะต้องมีการจัดทำธรรมนูญสถานศึกษา หรือแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งเป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทสำหรับกำหนดทิศทางในการพัฒนาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายภายในระยะเวลาที่กำหนด เช่น 3 – 5 ปี เป็นต้น

เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพสถานศึกษาดควรมีการจัดทำแผนต่าง ๆ คือ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี แผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและสอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา แผนการประเมินคุณภาพการศึกษา แผนงบประมาณ ทั้งรายรับและรายจ่ายของสถานศึกษา ซึ่งแผนต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงกันดังแสดงไว้ในแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3 ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของแผนต่างๆ ที่สถานศึกษาควรจัดทำ
 ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แนวทางการประกันคุณภาพภายใน
 สถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก (2544 : 18)

ในการจัดทำแผนต่าง ๆ นั้นควรวางแผนการประเมินผลไปพร้อมกัน
 ด้วยเพื่อใช้กำกับตรวจสอบการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามแผนเพียงใด โดยมีการตั้งเป้าหมายว่า
 จะประเมินเรื่องใด ใช้วิธีการรูปแบบอย่างไรในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล แผน
 การประเมินที่ดีควรสอดคล้องเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานปกติในชีวิตประจำวันของผู้บริหาร
 ครู และผู้เรียน นอกจากนี้ควรต้องคิดงบประมาณที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินโครงการหรือ
 กิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผน จัดทำเป็นแผนงบประมาณ ทั้งรายรับและ
 รายจ่ายของสถานศึกษาการวางแผน มีขั้นตอนสำคัญ ดังแผนภูมิที่ 4

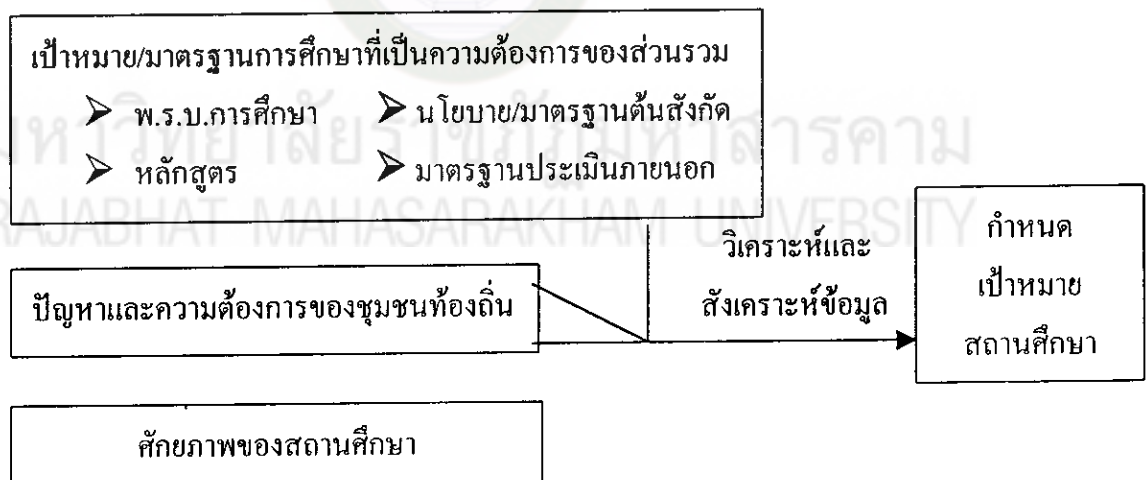

แผนภูมิที่ 4 ขั้นตอนการวางแผน

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แนวทางการประกันคุณภาพภายใน
 สถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก (2544 : 19)

2.1.1 การกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐาน

การวางแผนควรจะเริ่มจากการกำหนดเป้าหมายที่แสดงถึงคุณลักษณะหรือคุณภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ซึ่งควรระบุให้ชัดเจนในธรรมนูญสถานศึกษาและใช้เป็นหลักหรือทิศทางในการดำเนินงานของสถานศึกษา หลังจากนั้นก็จัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการให้เป็นไปตามเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษาซึ่งควรครอบคลุมคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของผู้เรียนที่พึงประสงค์ การบริหารจัดการหลักสูตร การเรียนการสอน ทรัพยากร สภาพแวดล้อม การประเมินผล การกำกับตรวจสอบ และการรายงาน การกำหนดเป้าหมาย จะช่วยให้สถานศึกษามีความเข้าใจ สามารถวางแผน และทำงานได้ง่ายขึ้น เพราะหากสามารถกำหนดเป้าหมายหลักที่เป็นความต้องการร่วมกันของฝ่ายต่าง ๆ ได้แล้ว ก็จะสามารถนำผลที่ได้จากการดำเนินการตามเป้าหมายนั้นไปใช้ในการรายงานหรือตอบสนองความต้องการของหน่วยงานหรือฝ่ายต่าง ๆ ได้พร้อมกัน เช่น การกำหนดเป้าหมายคุณลักษณะของผู้เรียนให้รู้จักคิดวิเคราะห์ ก็จะสอดคล้องและตอบสนองความต้องการของ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ หลักสูตร มาตรฐานของต้นสังกัด ความต้องการของชุมชน และความพร้อมที่จะรับการประเมินภายนอกได้ด้วย เป็นต้น

แผนภูมิที่ 5 การกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา

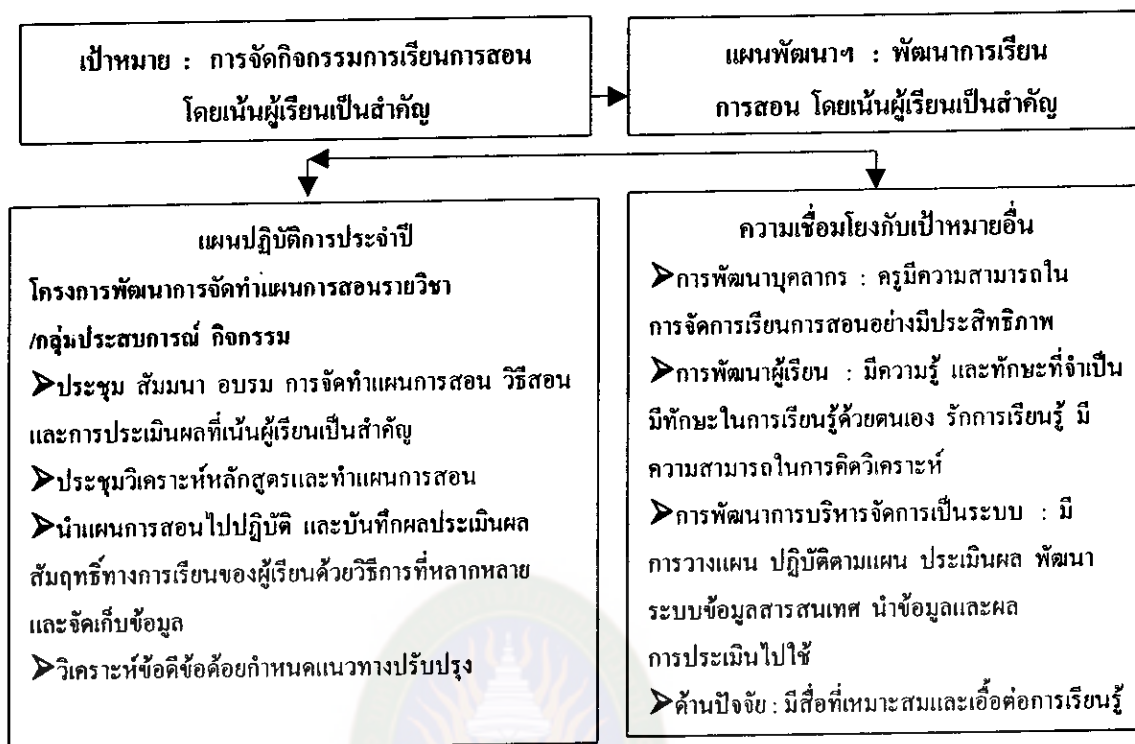
ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก (2544 : 22)

2.1.2 การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย

การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมายจะช่วยให้การวางแผนมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะสถานศึกษาจะได้ทราบว่าเป้าหมายต่าง ๆ ที่ต้องการนั้น เป้าหมายใดสำคัญมากน้อยกว่ากันเพียงใด เพื่อกำหนด กิจกรรม บุคลากร ทรัพยากร และช่วงระยะเวลาที่จะดำเนินการในการพัฒนาเป้าหมายนั้นๆ ให้เหมาะสม สถานศึกษาบางสถานศึกษาบางแห่งที่ไม่ได้ ตั้งเป้าหมายเพิ่มเติม นอกเหนือจากเป้าหมายหรือมาตรฐานของต้นสังกัด และมาตรฐานประเมินภายนอก ซึ่งเป็นมาตรฐานหลักที่ต้องทำอยู่แล้ว อาจไม่เห็นความจำเป็นของการจัดอันดับความสำคัญ ก็อาจจะข้ามขั้นตอนนี้ไปก็ได้ แต่สำหรับสถานศึกษาที่มีความต้องการเฉพาะของชุมชนท้องถิ่น และของสถานศึกษาเพิ่มขึ้นหลายเป้าหมาย หรือสถานศึกษาบางแห่งที่มีบุคลากรและทรัพยากรจำกัด อาจใช้การจัดอันดับความสำคัญเป็นเทคนิคที่ช่วยตัดสินใจให้การทำงานมีประสิทธิภาพ โดยอาจมุ่งดำเนินการบางเป้าหมายหลักก่อน แต่เป็นพื้นฐานที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาเป้าหมายอื่นตามมาพร้อมกันไปด้วย เป็นต้น

2.1.3 กำหนดแนวทางการดำเนินงาน

การกำหนดแนวทางหรือวิธีปฏิบัติงาน คือการนำเป้าหมายที่มีลักษณะเป็นความคิดเชิงนามธรรม มาทำให้เป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติ โดยคิดโครงการหรือกิจกรรมที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ รวมทั้งกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จหรือตัวบ่งชี้ให้มีความชัดเจนด้วย สถานศึกษาก็นำเป้าหมายดังกล่าวมาระบุไว้เป็นเป้าหมายหนึ่งใน ธรรมนูญสถานศึกษาหรือแผนพัฒนาฯ ให้ชัดเจน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพในทุกหมวดวิชาและกลุ่มประสบการณ์ หลังจากนั้นก็นำแผนพัฒนาฯ ซึ่งยังคงเป็นเป้าหมายเชิงนามธรรมมาทำเป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติ โดยคิดออกมาเป็นโครงการ หรือกิจกรรมที่จะดำเนินงานในระยะ 1 ปี จัดทำโครงการหนึ่งในแผนปฏิบัติการประจำปี ดังแผนภูมิที่ 6

แผนภูมิที่ 6 ตัวอย่างแนวความคิดโครงการหรือกิจกรรมเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการและเชื่อมโยงหรือหลอมรวมกับเป้าหมายอื่น

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก (2544 : 25)

จากแผนภูมิที่ 6 แสดงให้เห็นแนวทางการคิดโครงการเพื่อที่จะให้บรรลุเป้าหมาย คือ การพัฒนาการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะต้องพัฒนาปัจจัยที่สำคัญคือครูให้มี ความรู้ความสามารถและมีความกระตือรือร้น ที่จะจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างจริงจังซึ่งการที่ครูจะมีคุณสมบัติดังกล่าวได้นั้น ครูจะต้องมีความเข้าใจ และมีความรับผิดชอบบริหารงานในส่วนที่เป็นภาระหน้าที่ของตนอย่างสมบูรณ์ จะต้องมีการจัดทำแผนการสอน ซึ่งจะทำให้ครูเกิดความเข้าใจการทำงานทั้งระบบ เพราะต้องคิดวิเคราะห์ เพื่อ วางแผนเอง ต้องคิดกิจกรรมและหาวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำงานตามที่ตนเป็นผู้กำหนด บันทึก ประมวลผล และนำไปปรับปรุงเพื่อวางแผนใหม่ใน ระยะเวลาต่อไป

หลักการดังกล่าวเป็นแนวคิดเบื้องต้น เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงของการคิดจัดทำแผนที่มีความเชื่อมโยงกันตั้งแต่แผนระยะยาวถึงแผนปฏิบัติการประจำปีของ

สถานศึกษา เพื่อให้สามารถคิดโครงการที่เป็นประโยชน์ ส่งผลถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และปฏิบัติได้จริงโดยไม่ยุ่งยากนัก เมื่อเข้าใจหลักการและวิธีคิดอย่างชัดเจนแล้ว ก็จะสามารถนำไปขยายผลเขียนรายละเอียดเพิ่มเติมตามความต้องการของระเบียบปฏิบัติ และแบบฟอร์มต่าง ๆ ของต้นสังกัดต่อไป

2.1.4 การกำหนดระยะเวลา

ในการทำแผนควรมีการกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมสำหรับการดำเนินงานของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆในแผนด้วย การกำหนดระยะเวลาจะช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพ เพราะผู้ปฏิบัติจะได้ทราบว่าจะต้องดำเนินการให้เสร็จเมื่อไรต้องเร่งดำเนินการก่อนหรืออาจรอได้ และยังเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร หรือผู้ที่มีหน้าที่กำกับดูแล จะได้ติดตามงานได้ว่า มีความก้าวหน้าตามแผนเพียงใด ดังตัวอย่างการกำหนดระยะเวลาการดำเนินงาน โครงการหรือกิจกรรมในแผน

2.1.5 การกำหนดงบประมาณ

ควรคิดงบประมาณที่จะต้องใช้ในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งค่าตอบแทน และค่าใช้จ่ายอื่นๆที่จำเป็นในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนอย่างรอบคอบและให้เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด โดยคำนึงถึงความพอเพียง และความเหมาะสมระหว่างรายรับ – รายจ่าย เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้บรรลุตามเป้าหมาย โดยมีการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า

2.1.6 การกำหนดผู้รับผิดชอบ

การกำหนดผู้รับผิดชอบที่เหมาะสมในการดำเนินการแต่ละขั้นตอนหรือในกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เป็นปัจจัยที่จะช่วยให้แผนดังกล่าวสามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรกำหนดไว้ในแผนให้ชัดเจนว่า เรื่องใดจะเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของใครบ้าง

2.2 ดำเนินการตามแผน

เมื่อสถานศึกษาได้วางแผนการปฏิบัติงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว บุคลากรก็ร่วมกันดำเนินการตามแผนที่จัดทำไว้ โดยในระหว่างการดำเนินงานต้องมีการเรียนรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา และควรมุ่งเน้นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการดังนี้

2.2.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนทำงานอย่างมี

ความสุข

2.2.2 จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อให้งานปฏิบัติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.3 กำกับ ติดตาม (Monitoring) ทั้งระดับรายบุคคล รายกลุ่ม รายหมวด / ฝ่าย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามแผน

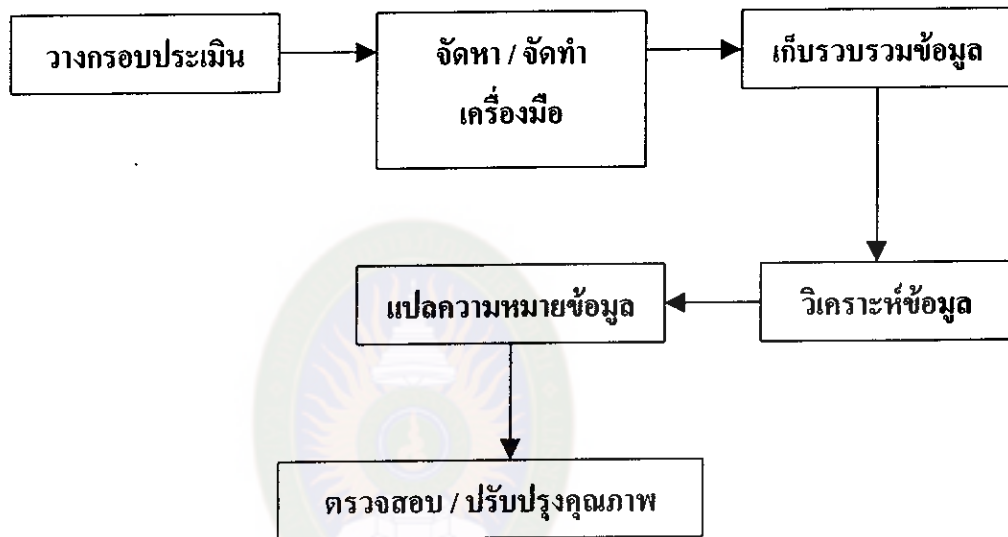
2.2.4 ให้การนิเทศในระหว่างการปฏิบัติงานผู้บริหารต้องกำกับและติดตามว่า เป็นไปตามเป้าหมายหรือแผนที่กำหนดไว้หรือมีปัญหาหรือไม่ หากไม่เป็นไปตามแผนหรือมีปัญหาจะได้ให้การนิเทศเพื่อปรับปรุงแก้ไข การกำกับและติดตามการปฏิบัติงานมีหลายวิธี ซึ่งจะขอยกมาเป็นเพียงตัวอย่างเท่านั้นคือ ผู้บริหารอาจติดตามด้วยการสอบถามเป็นรายบุคคลจัดประชุมกลุ่ม หมวด ฝ่าย หรือให้แต่ละบุคคล กลุ่ม หมวด ฝ่าย รายงานความก้าวหน้าของการทำงานเป็นรายสัปดาห์หรือรายเดือน โดยอาจรายงานปากเปล่าหรือจัดทำรายงานเสนอ เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล กลุ่ม หมวด ฝ่าย และในแต่ละเดือนอาจมีการพิจารณาว่าบุคคล กลุ่ม หมวด ฝ่ายใดมีผลการดำเนินงานดีเยี่ยม เป็นไปตามเป้าหมายหรือแผนที่กำหนด ซึ่งอาจมีการให้รางวัลเล็กน้อย ๆ เป็นการให้กำลังใจ

ผู้บริหารควรให้การนิเทศเพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในเรื่องการจัดการเรียนการสอน การประเมินตนเอง และทักษะในด้านต่างๆ โดยผู้บริหารอาจให้การนิเทศเอง หรือเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญแต่ละด้านมาให้การนิเทศ หรือส่งบุคลากรไปฝึกอบรม

2.3 การตรวจสอบประเมินผล

การประเมินผล เป็นกลไกที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ ที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานที่ผ่านมาว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด ต้องปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใดบ้าง ผู้บริหารและครูที่เข้าใจระบบประกันคุณภาพอย่างถูกต้องจะตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินผลไม่กลัวการประเมินผล โดยเฉพาะการประเมินตนเองซึ่งเป็นการประเมินที่มุ่งเพื่อการพัฒนาไม่ใช่การตัดสินถูก-ผิด ไม่ใช่การประเมินเพื่อประเมิน และไม่ใช่ว่าเรื่องที่ทำยาก ไม่ต้องคิดเครื่องมือหรือแบบประเมินมากมาย แต่เป็นการประเมินในงานที่ทำอยู่เป็นประจำ เครื่องมือที่ใช้ อาจเป็นสิ่งที่มียู่แล้วโดยไม่ต้องสร้างขึ้นใหม่ เช่น สถิติที่เป็นข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของฝ่ายบริหาร ผลงาน หรือการบ้าน ตลอดจนการทดสอบย่อยของผู้เรียน ในชั้นเรียนซึ่งเป็นข้อมูลที่ครูมีอยู่แล้วเพียงแต่จัดเก็บให้เป็นระบบมากขึ้นเท่านั้น

จากการสรุปสังเคราะห์กิจกรรมการตรวจสอบประเมินผลภายในตามพื้นฐานแนวคิดของการประเมินที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Base Evaluation) พบว่ากิจกรรมที่ต้องดำเนินการประกอบด้วย การวางกรอบการประเมิน การจัดหาและจัดทำเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลความหมาย และการตรวจสอบปรับปรุงคุณภาพการประเมิน ดังแผนภูมิที่ 7

แผนภูมิที่ 7 กิจกรรมการตรวจสอบประเมินผลภายใน
ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก (2544 : 30)

จากแผนภูมิที่ 7 การตรวจสอบประเมินผลมีรายละเอียดในการดำเนินงานดังนี้

2.3.1 การวางกรอบการประเมิน

คณะกรรมการควรประชุมร่วมกันกับผู้เกี่ยวข้องในการวางกรอบการประเมิน เพื่อกำหนดแนวทางในการประเมินว่า จะประเมินอะไร ใครเป็นผู้ประเมิน และมีรูปแบบในการประเมินอย่างไร โดยในการกำหนดกรอบการประเมินอาจจะพิจารณาประเด็นต่าง ๆ ดังที่นำเสนอในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การกำหนดกรอบการประเมิน

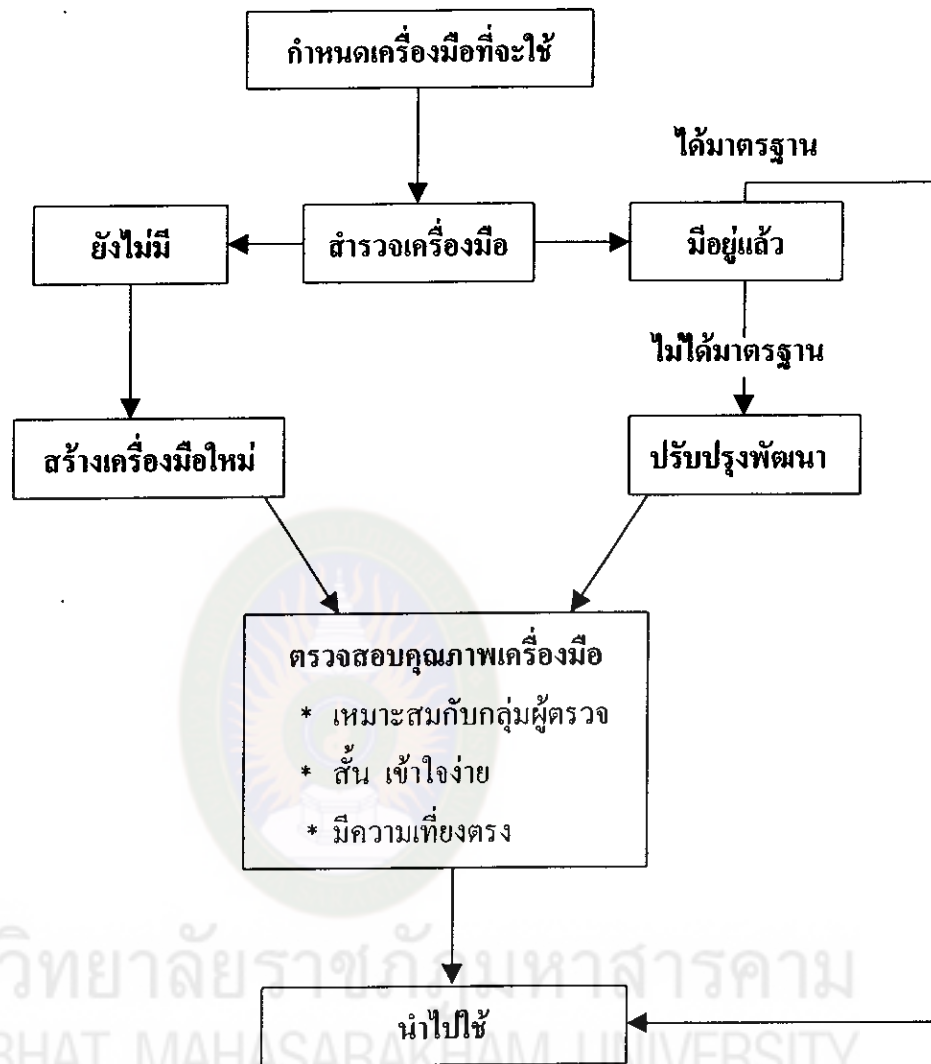
เป้าหมาย/ มาตรฐาน	ตัวบ่งชี้	เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล /ผู้ให้ ข้อมูล	การ วิเคราะห์ ข้อมูล	เกณฑ์ การ ประเมิน	ช่วงเวลา ที่ ประเมิน	ผู้รับผิดชอบ ประเมิน

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. แนวทางการประกันคุณภาพภายใน
สถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก (2544 : 31)

กรอบการประเมินควรจะต้องเชื่อมโยงกับเป้าหมายหรือ
มาตรฐานการศึกษา ที่ระบุในแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการ เพื่อกำหนดว่าควรประเมิน
อะไร เรื่องใด มีอะไรเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการดำเนินงานตามเป้าหมาย ต่อจากนั้นจึง
พิจารณาต่อไปว่าตัวบ่งชี้เหล่านั้นจะต้องใช้ข้อมูลอะไร แล้วสำรวจว่าสถานศึกษามีข้อมูลนั้นแล้ว
หรือยัง จะนำมาใช้ได้หรือไม่ ถ้ามีข้อมูลอยู่แล้ว เช่น ข้อมูลน้ำหนัก ส่วนสูงที่ใช้วัดสุขภาพ
ทางกายของผู้เรียน ก็ไม่ต้องเก็บข้อมูลใหม่ ถ้ายังไม่มี หรือมี แต่เป็นข้อมูลที่ล้าสมัยก็ต้องเก็บ
ใหม่ โดยพิจารณาว่า ข้อมูลที่ต้องการนั้นจะใช้เครื่องมือชนิดใด จะเก็บข้อมูลจากใครจะ
วิเคราะห์ข้อมูลอย่างไร รวมทั้งกำหนดเกณฑ์การประเมิน ช่วงเวลาและผู้รับผิดชอบ
ในการประเมินเพื่อสะดวกในการกำกับติดตามงานของคณะกรรมการและผู้บริหาร

2.3.2 การจัดหาและจัดทำเครื่องมือ

คณะกรรมการควรประชุมร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนด
เครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลว่า จะใช้เครื่องมือชนิดใด หลังจากนั้นก็จัดหาและ
จัดทำเครื่องมือโดยมีขั้นตอนดังกล่าวที่นำเสนอในแผนภูมิที่ 8

แผนภูมิที่ 8 การจัดหาและจัดทำเครื่องมือ

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก (2544 : 32)

การประเมินผลภายในอาจใช้เครื่องมือได้หลากหลาย การกำหนดเครื่องมือที่จะใช้ต้องให้เหมาะสมกับลักษณะของตัวบ่งชี้ที่จะวัด เช่น ถ้าวัดเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา

วิชา ก็อาจจะใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเครื่องมือหลัก และใช้เครื่องมืออื่นๆประกอบ เช่น การพิจารณาผลงานของผู้เรียน การตั้งคำถามใน ห้องเรียน การสังเกตพฤติกรรม ถ้าวัดความคิดเห็น ความรู้สึก เจตคติ คุณธรรม อาจจะใช้การสัมภาษณ์ การสังเกตพฤติกรรมเป็นหลัก โดยจัดทำเป็นแบบบันทึกพฤติกรรมของผู้เรียน หรือใช้แบบทดสอบทางจิตวิทยาในการวัด เป็นต้น

2.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล อาจพิจารณาจากประเด็นและแนวทางการเก็บข้อมูลดังตัวอย่างในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวอย่างแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล	<ul style="list-style-type: none"> ➢ ใช้ข้อมูลที่สถานศึกษามีอยู่แล้ว ➢ เก็บข้อมูลใหม่ ➢ เก็บจากหลาย ๆ แหล่ง เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือ
ช่วงเวลา ที่เก็บข้อมูล	<ul style="list-style-type: none"> ➢ เก็บตามเวลาที่สอดคล้องกับการทำงานปกติ ◆ ข้อมูลที่เก็บได้ตลอดเวลา เช่น พฤติกรรมของผู้เรียน ◆ ข้อมูลที่เก็บเป็นระยะ ๆ เช่น น้ำหนัก ส่วนสูง เก็บ ภาคเรียนละครั้ง หรือ อาชีพและรายได้ของผู้ปกครอง เก็บปีละครั้ง ➢ ในช่วงเวลาเดียวกัน ไม่ควรระดมเก็บข้อมูลทุกอย่างพร้อมกันจำนวนมาก
ครอบคลุม กลุ่มเป้าหมาย	<ul style="list-style-type: none"> ➢ ข้อมูลเพื่อพัฒนาปรับปรุงเป็นรายบุคคลต้องเก็บข้อมูลทุกคน ➢ ข้อมูลภาพรวมสถานศึกษา หรือข้อมูลจากผู้ปกครอง ชุมชนเก็บจากกลุ่มตัวอย่าง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก (2544 : 36)

ในการเก็บข้อมูลนั้น หากข้อมูลใดมีอยู่แล้วในสถานศึกษาไม่ควรจัดเก็บใหม่ ให้นำข้อมูลที่มีอยู่แล้วมาประมวลผล วิเคราะห์ แล้วนำไปใช้ได้เลย เช่น คะแนนสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก็ใช้ผลการสอบปลายภาคเรียนซึ่งจะช่วยลดภาระงานได้

อนึ่ง สถานศึกษาคควรวางระบบการเก็บข้อมูลให้ดี ทั้งข้อมูลที่มีอยู่แล้วและข้อมูลที่เก็บใหม่ เพื่อง่ายต่อการนำมาใช้การเก็บข้อมูลอาจยุ่งยากในปีแรก ๆ แต่ปีต่อ ๆ ไปจะสะดวกขึ้น

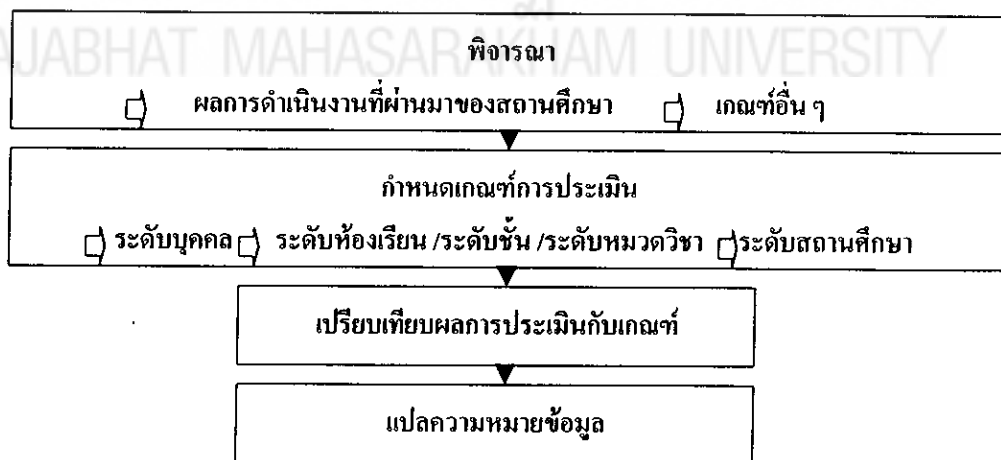
2.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลของสถานศึกษานั้น ผู้รับผิดชอบควรร่วมกันพิจารณากรอบการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละประเด็นจะวิเคราะห์ในระดับใด ระดับบุคคล ระดับห้องเรียน หรือระดับภาพรวมของสถานศึกษา ใครเป็นผู้วิเคราะห์ วิเคราะห์ในช่วงเวลาใด เพื่อจะได้นำผลมาใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล ครูผู้สอนจะเป็นผู้รับผิดชอบ วิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกต และการตรวจวิเคราะห์ผลงานหรือพฤติกรรม เพื่อจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุงของผู้เรียนเป็นประจำอยู่แล้ว ซึ่งผลที่ได้จากข้อมูลดังกล่าว ครูสามารถนำมาใช้เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ตลอดเวลา และเมื่อปิดภาคเรียน หรือเมื่อถึงกำหนดเวลาที่จะประเมิน หรือรายงานข้อมูลในภาพรวม ครูก็นำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการประเมินหลายๆครั้ง มาสรุปเพื่อแสดงให้เห็นจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุงของผู้เรียนแต่ละคนตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้แต่ละตัว

2.3.5 การแปลความหมาย

ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จะนำมาใช้ประโยชน์ก็ต่อเมื่อสถานศึกษาได้แปลความหมายแล้ว โดยมีการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด ดังแผนภูมิที่ 9

แผนภูมิที่ 9 ขั้นตอนการแปลความหมาย

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก (2544 : 43)

ก่อนที่คณะกรรมการจะแปลความหมายของผลการประเมินจะต้องกำหนดเกณฑ์ในการตัดสิน โดยคณะกรรมการจะต้องร่วมกันกำหนดให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษา ด้วยการพิจารณาข้อมูลผลการดำเนินการที่ผ่านมาของสถานศึกษาประกอบกับเกณฑ์ของที่เป็นอย่างไร เพื่อกำหนดเกณฑ์ในการตัดสิน และเนื่องจากการประเมินตนเองเป็นการประเมินเพื่อพัฒนา ดังนั้นเกณฑ์การประเมินควรจะดูพัฒนาการของสถานศึกษาด้วยในช่วงแรกอาจจะกำหนดเกณฑ์ที่คิดว่าสถานศึกษาสามารถทำได้ไปก่อน เพื่อให้มีกำลังใจในการทำงาน แล้วค่อยๆปรับให้สูงขึ้น

เมื่อสถานศึกษาได้กำหนดเกณฑ์การตัดสินผลการประเมินแล้วสถานศึกษาก็สามารถแปลความหมายของข้อมูลได้ว่าเรื่องใดมีผลการประเมินเป็นอย่างไร

2.3.6 การตรวจสอบปรับปรุงคุณภาพการประเมิน

เมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินการประเมินตามแผนที่กำหนดไว้แล้ว ก็จะต้องมีการตรวจสอบกระบวนการและผลการประเมินว่า มีความเหมาะสม ถูกต้องและน่าเชื่อถือเพียงใด ซึ่งผู้เกี่ยวข้องควรมีการประชุมร่วมกันเป็นระยะๆ โดยผู้บริหารควรมีการติดตามตรวจสอบในระหว่างการนิเทศและประชุมร่วมกับคณะกรรมการเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการประเมินคุณภาพให้มีประสิทธิภาพ มีความถูกต้องและเชื่อถือได้

2.4 การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน

เมื่อบุคลากรแต่ละคน แต่ละฝ่ายมีการประเมินผลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็ส่งผลให้กับคณะกรรมการที่รับผิดชอบ ซึ่งจะต้องรวบรวมผลการประเมินมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แปลผลในภาพรวมทั้งหมดแล้วนำเสนอผลการประเมินต่อผู้เกี่ยวข้อง เช่นครูประจำชั้น ครูประจำวิชา หัวหน้าหมวด ผู้บริหาร เพื่อนำผลไปใช้ในการพัฒนางานของตนเองต่อไป

การเผยแพร่ผลการประเมิน อาจใช้วิธีจัดประชุมครูภายในสถานศึกษา จัดบอร์ด หรือจัดทำรายงานผลการประเมินฉบับย่อแจกบุคลากร

ผลการประเมินสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากร และใช้ในการวางแผนต่อไป รวมทั้งจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้

2.4.1 การปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากร

ในระหว่างการดำเนินงานและมีการตรวจสอบประเมินผลทั้งใน

ระดับรายบุคคล หรือระดับชั้น / หมวดวิชา ผู้บริหารและบุคลากรสามารถนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการทำงานของตนเองและปรับปรุงแผนการดำเนินงานได้เสีย เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนและเป้าหมายที่กำหนดไว้

2.4.2 การวางแผนในระยะต่อไป

การนำผลการประเมินไปใช้จัดทำแผนในภาคเรียนหรือปีการศึกษาต่อไป ควรมีการวิเคราะห์จุดเด่น และจุดที่ต้องปรับปรุงของสถานศึกษา หาสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไข โดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

วิธีการวิเคราะห์จุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุงสามารถทำได้ง่ายๆ โดยเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผลต่างที่เกิดขึ้นจะสะท้อนสิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุง เมื่อทราบจุดที่ต้องปรับปรุงของสถานศึกษาแล้ว จะต้องนำมาร่วมกันวิเคราะห์หาสาเหตุเพื่อป้องกันและแก้ไขปรับปรุง หลังจากนั้นจึงระดมความคิดจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องมาช่วยกันหาวิธีแก้ปัญหา

ผลการประเมินอาจชี้จุดสถานศึกษาต้องทำการปรับปรุงหลายประการ ซึ่งสถานศึกษาไม่สามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้พร้อมกัน ต้องกำหนดลำดับความสำคัญว่าปัญหาอะไรจำเป็นต้องพัฒนา ก่อน เพื่อนำมาวางแผนแก้ไขปรับปรุงแผนปฏิบัติงาน และจัดทำโครงการหรือกิจกรรมในภาคเรียนหรือปีการศึกษาต่อไป ดังตัวอย่างตามตารางที่ 3

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ 3 ตัวอย่างการวิเคราะห์จุดเด่น และแนวทางส่งเสริม

จุดเด่น	แนวทางส่งเสริม	โครงการ
1. ผู้เรียนรักการอ่าน สามารถใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้ และสื่อต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา	1. ปรับปรุงหนังสือให้มีจำนวนมาก ขึ้นและทันสมัย 2. ใช้สื่อเทคโนโลยีสืบค้นหนังสือ 3. มีระบบค้นคว้าภายในและภายนอก	โครงการปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุดและสื่อเทคโนโลยีเพื่อสืบค้นข้อมูล
2. มีการนำแผนไปปฏิบัติ โดยใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ 3. มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล เปรียบเทียบกับเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง	1. จัดทำข้อมูลสารสนเทศ 2. ใช้ข้อมูลในการจัดทำแผน 3. นิเทศ ติดตามอย่างต่อเนื่อง 4. ประเมินผลการปฏิบัติงานเสนอผู้บริหารและเจ้าของโครงการเพื่อปรับปรุง	1. โครงการเผยแพร่นโยบายสู่การปฏิบัติ 2. โครงการอบรมการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์
4. ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร จัดทำแผนการสอนที่มีเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	1. ให้ความรู้แก่ครู 2. ให้ครูส่งแผนการสอนก่อนการเรียนการสอนทุกภาคการศึกษา	โครงการพัฒนาการจัดทำแผนและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก (2544 : 46)

ตารางที่ 4 ตัวอย่างการวิเคราะห์จุดที่ต้องปรับปรุง สาเหตุ และแนวทางแก้ไข

จุดที่ต้องปรับปรุง	สาเหตุ	แนวทางแก้ไข / โครงการ
1. ผู้เรียนขาดการปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและไม่ได้มีส่วนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยความสมัครใจ 2. ผู้เรียนขาดการรักและร่วมพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง 3. ผู้เรียนขาดการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า	1. การอบรมสั่งสอนมีน้อย 2. ไม่มีโอกาสที่จะเข้าไปร่วมพัฒนา 3. ไม่เห็นความสำคัญ	โครงการรักถิ่น รักษ์ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม - ฝึกอบรมและส่งเสริมการปรับปรุงพฤติกรรมเพื่อสังคม - จัดกิจกรรมร่วมกันทำให้โลกเป็นสีเขียว - ร่วมพัฒนาทรัพยากร
4. ขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษาต่อชุมชนอย่างสม่ำเสมอ 5. ผู้ปกครองและชุมชนไม่ได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนา	1. ขาดบุคลากรที่มีความสามารถในการประชาสัมพันธ์ 2. ขาดการวางแผนที่ดี	1. ฝึกอบรมบุคลากร 2. ร่วมกันวางแผนการประชาสัมพันธ์ให้สอดคล้องกับกระบวนการทำงานของสถานศึกษา
6. ครูขาดความสามารถในการประเมินและการนำผลการประเมินไปใช้	1. ขาดความรู้ 2. ขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบ 3. ภาระงานมีมากเวลาไม่พอ	1. ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการและร่วมกันวางแผนการประเมินผลให้มีประสิทธิภาพและผสมผสานอยู่ในการจัดการเรียนการสอนและการทำงาน 2. ฝึกอบรม การจัดทำแฟ้มสะสมงาน 3. จัดทำโครงการวิเคราะห์ข้อสอบ

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก (2544 : 47)

2.4.3 การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ

ถ้าสถานศึกษานำผลที่ได้จากการประเมินมาพัฒนาเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สามารถใช้ได้สะดวก รวดเร็ว และเป็นปัจจุบัน ก็จะเป็นประโยชน์ในการบริหารงาน และประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งเมื่อหน่วยงานภายนอกเข้ามาประเมินสถานศึกษาก็พร้อมที่จะนำเสนอข้อมูลสารสนเทศที่ผู้ประเมินต้องการได้ง่ายขึ้นในทุก ๆ ด้าน

การดำเนินงานประเมินผลของสถานศึกษาไม่ได้สิ้นสุดเพียงแต่ทำการประเมินตนเองเพียงครั้งเดียว แล้วหยุดเลย แต่ต้องทำตลอดเวลา ผลการประเมินที่จัดทำสำเร็จแล้วถือเป็นข้อมูลที่แสดงถึงสภาพการดำเนินงานในขณะนั้นซึ่งต้องมีการตรวจสอบใหม่ว่าการดำเนินงานในช่วงต่อไปสอดคล้องกับเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาของสถานศึกษาอย่างไร การพัฒนาปรับปรุงตนเองจึงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด

3. การรายงาน

เมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินการตามแผนและมีการประเมินผลภายในเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในช่วงปลายปีการศึกษาจะต้องจัดทำรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปีเพื่อเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มได้รับทราบไม่ว่าจะเป็นบุคลากรภายในสถานศึกษา ผู้ปกครอง หรือชุมชน หน่วยงานต้นสังกัด และผู้ประเมินจากภายนอก

3.1 ขั้นตอนการจัดทำรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี

ขั้นตอนการจัดทำรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปีขึ้นอยู่กับแนวทางของหน่วยงานต้นสังกัดและภารกิจของสถานศึกษา สถานศึกษาอาจมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

3.1.1 รวบรวมผลการดำเนินงานและผลการประเมิน

3.1.2 วิเคราะห์และสังเคราะห์จำแนกตามมาตรฐานการศึกษา

3.1.3 เขียนรายงาน

3.2 เนื้อหาสาระของรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี

การรายงานผลการประเมินและเนื้อหาสาระที่ต้องการสื่อควรมี 2 แบบ ขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้รับข้อมูล แบบแรกเป็นการรายงานที่มีรายละเอียดครบถ้วน เน้นในเชิงวิชาการเพื่อใช้สำหรับรายงานหน่วยงานต้นสังกัดและผู้ประเมินภายนอก ส่วนแบบที่สองเป็นการรายงานสรุปเพื่อเผยแพร่ให้กับกลุ่มผู้ปกครองและชุมชน โดยนำเสนอในลักษณะการบรรยายใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และมีความยาวไม่มากนัก ซึ่งจะทำให้ผู้ปกครองรับรู้ข้อมูล

ของสถานศึกษาได้มากขึ้นเนื้อหาสาระที่น่าเสนอในรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี ควรมีหัวข้อดังนี้

3.2.1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของสถานศึกษา เช่น ประวัติและความเป็นมาของสถานศึกษา สถานที่ตั้ง สังกัด รูปแบบและหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน โครงสร้างการบริหารงาน ข้อมูลผู้บริหารและบุคลากร จำนวนผู้เรียน งบประมาณ รวมทั้งข้อมูลสภาพชุมชน อาชีพและรายได้ของผู้ปกครอง

3.2.2 วิสัยทัศน์ เป้าหมายหรือมาตรฐาน และผลงานของสถานศึกษา

3.2.3 ผลการประเมินตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ โดยแต่ละตัวควรรายงานเกี่ยวกับเป้าหมาย การดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย และผลการดำเนินงาน และอาจนำเสนอข้อมูลและหลักฐานสนับสนุนผลการดำเนินงานนั้นๆด้วยก็ได้ นอกจากนี้ ในแต่ละมาตรฐานควรนำเสนอจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุง และแนวทางแก้ไขด้วย

3.2.4 สรุปผลการประเมินของมาตรฐานแต่ละด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการและด้านปัจจัย โดยในแต่ละด้านควรบอกถึงจุดเด่น เงื่อนไขที่ทำให้สำเร็จ จุดที่ต้องปรับปรุง สาเหตุ และแนวทางแก้ไขปรับปรุงด้วย

3.2.5 ภาคผนวก อาจมีการรายงานเกี่ยวกับวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล หากเป็นที่ต้องการของหน่วยงานต้นสังกัด

คณะผู้จัดทำรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปีควรเป็นแกนนำหรือผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลพอสมควร ซึ่งจะทำได้ไปเรื่อยๆก่อนสิ้นปีการศึกษา ไม่จำเป็นต้องรอให้ถึงสิ้นปีการศึกษา เพราะจะทำให้จัดทำรายงานไม่ทันกำหนดเวลาที่จะต้องส่งหน่วยงานต้นสังกัด และเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

จากระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้นำเสนอโดยละเอียดในขั้นตอนการดำเนินงานในระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางปฏิบัติได้เป็นอย่างดี และกระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้การดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.7 ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน สถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ

ปี พ.ศ. 2544 กระทรวงศึกษาธิการได้อาศัยอำนาจตามมาตรา 47 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัย ซึ่งมีหัวข้อหลักเกี่ยวกับระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อให้โรงเรียนทุกสังกัดใช้เป็นแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เป็นระบบที่สถานศึกษา ร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใต้การกำกับดูแลและสนับสนุนส่งเสริมของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อสร้างความมั่นใจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักวิชา ข้อมูลหลักฐานที่ตรวจสอบได้และ การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องว่า ผู้เรียนทุกคนจะได้รับบริการด้าน การศึกษาที่มีคุณภาพจากสถานศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ตามที่กำหนดใน มาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ได้ ดำเนินการศึกษาและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน พร้อมทั้งทดลองระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ร่วมกับเขตการศึกษา จังหวัด และสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกสังกัด โดยผ่าน การรับฟังความคิดเห็นจากผู้บริหารการศึกษาทุกระดับ ศิษยานิเทศก์ นักวิชาการทุกสังกัด และนำเสนอคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาและคณะกรรมการบริหารคุณภาพและวิชาการของ กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาเห็นชอบแล้ว กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 1 – 4)

3.7.1 ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง ผู้เรียนทุกคนจะได้รับ การศึกษาที่มีคุณภาพจากสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเต็ม ศักยภาพ

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย

- 1) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
- 2) การพัฒนามาตรฐานการศึกษา
- 3) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 5) การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
- 6) การประเมินคุณภาพการศึกษา
- 7) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
- 8) การผลุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

การดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ให้สถานศึกษาชี้ดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการส่งเสริมสนับสนุน และกำกับ ดูแลของหน่วยงานต้นสังกัด

3.7.2 หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

- 1) ให้สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
- 2) ให้สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้มีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้
 - 2.1) กำหนดแนวทางและวิธีดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
 - 2.2) กำกับติดตามและให้ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
 - 2.3) เสนอสถานศึกษาแต่งตั้งคณะบุคคลทำหน้าที่ตรวจสอบ ทบทวนและรายงานคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
- 3) ให้สถานศึกษาจัดระบบสารสนเทศที่มีข้อมูลอย่างเพียงพอต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
- 4) ให้สถานศึกษากำหนดมาตรฐานการศึกษาที่ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน สถานศึกษา ท้องถิ่น และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5) ให้สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงหลักและกรอบคฤมในเรื่องต่อไปนี้

5.1) เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพ ปัญหา และความจำเป็นอย่างเป็นระบบและมีแผนปฏิบัติการประจำปีรองรับ

5.2) กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและสภาพความสำเร็จของพัฒนาไว้้อย่างต่อเนื่องชัดเจนและเป็นรูปธรรม

5.3) กำหนดวิธีดำเนินงานที่มีหลักวิชา หรือผลการวิจัย หรือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้ให้ครอบคลุมการพัฒนาด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การพัฒนาบุคลากร และการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

5.4) กำหนดแหล่งวิทยากรภายนอกที่ให้การสนับสนุนทางวิชาการ

5.5) กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรของสถานศึกษาทุกคนรวมทั้งผู้เรียนรับผิดชอบและดำเนินงานตามที่กำหนดไว้้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.6) กำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคลากรในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

5.7) กำหนดการจัดงบประมาณ และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

6) ให้สถานศึกษาดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา รวมทั้งมีการกำกับติดตามการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องและบรรลุเป้าหมายที่กำหนด

7) ให้คณะบุคคลตามข้อ 3 ดำเนินการตรวจสอบ ทบทวน และรายงานการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

สำหรับการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ให้ใช้วิธีการที่หลากหลายและเหมาะสม อาทิเช่น การสังเกตพฤติกรรมและกระบวนการทำงาน กระบวนการจัดการเรียนการสอน การสอบถาม การสัมภาษณ์ การพิจารณาหลักฐานร่องรอย การปฏิบัติงาน ตัวอย่างผลงาน และเพิ่มสะสมงาน ตลอดจนการใช้แบบสำรวจแบบทดสอบและแบบวัดมาตรฐาน เป็นต้น การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อนำผลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

8) ให้สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนทุกคนในทุกระดับช่วงชั้นที่หลักสูตรการศึกษา

ขั้นพื้นฐานกำหนดได้รับการประเมินผลสัมฤทธิ์ในวิชาแกนหลัก และคุณลักษณะที่สำคัญด้วย เครื่องมือมาตรฐาน

9) ให้สถานศึกษาจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี โดยระบุความสำเร็จ ตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา พร้อมหลักฐานข้อมูล และผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ สาธารณชน

10) ให้หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานต้นสังกัดระดับจังหวัด ส่งเสริม สนับสนุน และร่วมดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ดังนี้

10.1) จัดระบบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

10.2) จัดให้มีการกำหนดสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และผล การเรียนรู้ในวิชาแกนหลักของสถานศึกษาร่วมกันเป็นรายปี / รายภาค

10.3) จัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ในวิชาแกนหลัก และคุณลักษณะที่ สำคัญด้วยเครื่องมือมาตรฐาน

11) ให้หน่วยงานต้นสังกัดระดับจังหวัดดำเนินการตรวจสอบและทบทวน คุณภาพสถานศึกษาอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุก 3 ปี และรายงานผลให้สถานศึกษาและหน่วยงาน ต้นสังกัดทราบ ทั้งนี้การตรวจสอบและทบทวนให้เป็นไปตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดย อนุโลม

12) ให้หน่วยงานต้นสังกัดศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และเผยแพร่นวัตกรรมเกี่ยวกับ รูปแบบและเทคนิค วิธีการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้ง กำกับ สนับสนุน ส่งเสริม ติดตาม ประเมินผลและผลดูงประสิทธิภาพของระบบการประกัน คุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาด้วย

จากระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าวเป็นวิธีการที่จะทำให้สถานศึกษาดำเนินการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาอยู่ตลอดเวลาและเป็นกระบวนการบริหาร สถานศึกษาเองก็สามารถทราบผล การดำเนินงานว่าสำเร็จหรือไม่ ดำเนินการไปได้มากน้อยเพียงใดนั้นจำเป็นจะต้องมีมาตรฐาน มาเทียบ โดยรัฐบาลกำหนดมาตรฐานการศึกษาชาติ ขึ้นเพื่อใช้เป็นเป้าหมายที่จะพัฒนาคุณภาพ การศึกษาทัดเทียมอารยะประเทศต่อไป

4. มาตรฐานการศึกษาชาติ

เพื่อให้เป็นไปไปตามอุดมการณ์และหลักในการจัดการศึกษาของชาติ รัฐบาลจึงได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาชาติไว้ 3 มาตรฐาน และตัวบ่งชี้ 11 ตัวบ่งชี้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2548 : 4-6) ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของสังคมไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก(คนไทยเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข)

เป้าหมายของการจัดการศึกษาอยู่ที่การพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็น “คนเก่ง คนดี และมีความสุข” โดยมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัย พัฒนาการตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพตรงตามความต้องการ ทั้งในด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และทักษะ คุณธรรมและจิตสำนึกที่พึงประสงค์ และอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์

1.1.1 คนไทยมีสุขภาพกายและจิตที่ดี มีพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ตามเกณฑ์การพัฒนาในแต่ละช่วงวัย

ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและการพัฒนาสังคม

1.2.1 คนไทยได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพของตนเอง

1.2.2 คนไทยมีงานทำและนำความรู้ไปใช้ในการสร้างงานและสร้างประโยชน์ให้สังคม

ตัวบ่งชี้ที่ 1.3 ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว

1.3.1 คนไทยสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ รู้ทันโลก รวมทั้งมีความสามารถในการใช้แหล่งความรู้และสื่อต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

1.3.2 คนไทยสามารถปรับตัวได้ มนุษย์สัมพันธ์ดี และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

ตัวบ่งชี้ที่ 1.4 ทักษะทางสังคม

1.4.1 คนไทยเข้าใจและเคารพในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสังคม มีทักษะและความสามารถที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

1.4.2 คนไทยมีความรับผิดชอบ เข้าใจ ขอมรับ และตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมที่แตกต่างกันสามารถแก้ปัญหาในฐานะสมาชิกของสังคมไทยและสังคมโลกโดยสันติวิธี

ตัวบ่งชี้ที่ 1.5 คุณธรรม จิตสาธารณะ และจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก

1.5.1 คนไทยดำเนินชีวิตโดยกายสุจริต วาจาสุจริต และมโนสุจริต

1.5.2 คนไทยมีความรับผิดชอบทางศีลธรรมและสังคม มีจิตสำนึกในเกียรติภูมิของความเป็นไทย มีความภูมิใจในชนชาติไทย รักแผ่นดินไทย และปฏิบัติตามระบบประชาธิปไตย เป็นสมาชิกที่ดี เป็นอาสาสมัครเพื่อชุมชนและสังคมในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก

มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา

(จัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญและการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนเห็นแบบอย่างที่ดี ได้ฝึกการคิด ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่หลากหลาย ตรงตามความต้องการ และมีความสุขในการเรียนรู้ ครู คณาจารย์รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล เตรียมการสอนและใช้สื่อที่ผสมผสานความรู้สากลกับภูมิปัญญาไทย จัดบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ จัดหาและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และพัฒนาความคิดของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์

ความสำเร็จของการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญขึ้นอยู่กับ

1. ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ ผู้เรียน ครู คณาจารย์ ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และสมาชิกชุมชน
 2. ปัจจัยด้านการบริหาร ได้แก่ หลักการบริหารจัดการและหลักกรรมภิบาล
- ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 การจัดหลักสูตรการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

2.1.1 มีการจัดหลักสูตรที่หลากหลายตามความเหมาะสมของกลุ่มผู้เรียนทุกระบบสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

2.1.2 ผู้เรียนมีโอกาส / สามารถเข้าถึงหลักสูตรต่างๆ ที่จัดไว้อย่างทั่วถึง

2.1.3 องค์กรที่ให้บริการทางการศึกษามีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีอาคารสถานที่ มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัย

2.1.4 มีการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ สื่อเพื่อการเรียนรู้ และการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ตัวบ่งชี้ที่ 2.2 มีการพัฒนาผู้บริหาร ครู คณาจารย์ และบุคคลทางการศึกษา
 อย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ

2.2.1 ผู้บริหาร ครู คณาจารย์ และบุคคลทางการศึกษาได้รับการพัฒนา
 อย่างเป็นระบบต่อเนื่อง

2.2.2 ผู้บริหาร ครู คณาจารย์ และบุคคลทางการศึกษามีคุณธรรม มี
 ความพึงพอใจในการทำงานและผูกพันกับงานมีอัตราการออกจากงานและอัตราความผิด
 ทางวินัยน้อยลง

2.2.3 มีแนวโน้มในการรวมตัวจัดตั้งองค์กรอิสระเพื่อสร้างเกณฑ์มาตรฐาน
 เฉพาะกลุ่ม และติดตามการดำเนินงานของบุคลากรสถานศึกษาตลอดจนการสั่งสมองค์ความรู้
 ที่หลากหลาย

ตัวบ่งชี้ที่ 2.3 มีการบริหารจัดการที่ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

2.3.1 องค์กร ชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามสภาพ
 ท้องถิ่นสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน

2.3.2 ผู้รับบริการ / ผู้เกี่ยวข้องของทุกกลุ่มมีความพึงพอใจต่อการจัดบริการทาง
 การศึกษาของสถานศึกษา

2.3.3 มีการกำหนดระบบประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ
 บริหารการศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและสามารถรองรับการประเมินภายนอกได้

มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้
 (การสร้างวิถีการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้ให้เข้มแข็ง)

การเรียนรู้ ความรู้ นวัตกรรม สื่อ และเทคโนโลยี เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนา
 สู่สังคมแห่งความรู้ การส่งเสริมและสร้างกลไกเพื่อให้คนไทยทุกคนมีโอกาสและทางเลือกที่
 จะเข้าถึงปัจจัยและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย โดย
 การได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม จะนำมาซึ่งการพัฒนาคุณภาพ ประสิทธิภาพ
 และขีดความสามารถของคนไทยในการพัฒนาประเทศรวมทั้งการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของ
 ประเทศ

ตัวบ่งชี้ที่ 3.1 การบริหารวิชาการและการสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา
 กับชุมชนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้

3.1.1 สถานศึกษาร่วมมือกับบุคลากรและองค์กรในชุมชนที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
ทุกระดับร่วมจัดปัจจัยและกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่ง
ภูมิปัญญา และคนไทยมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3.1.2 ชุมชนซึ่งเป็นที่ตั้งขององค์กรที่ให้บริการทางการศึกษามีสถานภาพเป็น
สังคมแห่งการเรียนรู้ / สังคมแห่งความรู้ มีความปลอดภัยและความขัดแย้ง มีสันติสุขและ
มีการพัฒนาก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ที่ 3.2 การศึกษาวิจัย สร้างเสริม สนับสนุนแหล่งการเรียนรู้และกลไก
การเรียนรู้

3.2.1 ศึกษาวิจัย สำรวจ จัดทำ และจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต
ทุกรูปแบบ

3.2.2 ระดมทรัพยากร (บุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ภูมิปัญญาและอื่นๆ) และความร่วมมือจากภายในและภายนอกสถานศึกษา
ในการสร้างกลไกการเรียนรู้ทุกประเภท เพื่อให้คนไทยสามารถเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้และ
สามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตได้จริง

3.2.3 ศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และการพัฒนาประเทศ

ตัวบ่งชี้ที่ 3.3 การสร้างและการจัดการความรู้ในทุกระดับทุกมิติของสังคม

3.3.1 ครอบคลุม ชุมชน องค์กรทุกระดับและองค์กรที่จัดการศึกษามี
การสร้างและใช้ความรู้จนกลายเป็นวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้

จากมาตรฐานการศึกษาชาติ ที่กำหนดจากอุดมการณ์ในการจัดการศึกษาของชาติ นำ
ไปสู่การกำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศใช้มาตรฐาน
การศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับการประกันคุณภาพภายในเพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพและพร้อม
เพื่อการประเมินภายนอก จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
(สมศ.) ต่อไป

5. มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เพื่อเป็นการนำมาตรฐานการศึกษาชาติสู่การปฏิบัติ กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงาน
รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2548 : 34) ได้ประกาศให้ใช้มาตรฐาน
การศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

โดยให้ใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยในการพัฒนา ส่งเสริม กำกับดูแล และติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา กับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับ ปฐมวัยทุกสังกัด ประกาศใช้ในวันที่ 15 พฤศจิกายน 2548 โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1 มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
ตัวบ่งชี้

1.1 มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนา
ที่ตนนับถือ

1.2 มีความซื่อสัตย์สุจริต

1.3 มีความกตัญญูกตเวที

1.4 มีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม

1.5 ประหยัด รู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตน และส่วนรวมอย่างคุ้มค่า

1.6 ภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย นิยมไทย และดำรงไว้ซึ่ง

ความเป็นไทย

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีจิตสำนึก ในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

ตัวบ่งชี้

2.1 รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง
สิ่งแวดล้อม

2.2 เข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมกิจกรรม/โครงการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ตัวบ่งชี้

3.1 มีทักษะในการจัดการและทำงานให้สำเร็จ

3.2 เพียรพยายาม ขยัน อดทน ละเอียครอบคอบในการทำงาน

3.3 ทำงานอย่างมีความสุข พัฒนางานและภูมิใจในผลงานของตนเอง

3.4 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

3.5 มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์

ตัวบ่งชี้

4.1 สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปความคิดรวบยอด คิดอย่างเป็นระบบและมีการคิดแบบองค์รวม

4.2 สามารถคาดการณ์ กำหนดเป้าหมาย และแนวทางการตัดสินใจได้

4.3 ประเมินและเลือกแนวทางการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาอย่างมีสติ

4.4 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี และมีจินตนาการ

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

ตัวบ่งชี้

5.1 มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์

5.2 มีผลการทดสอบรวบยอดระดับชาติเฉลี่ยตามเกณฑ์

5.3 สามารถสื่อความคิดผ่านการพูด เขียน หรือนำเสนอด้วยวิธีต่างๆ

5.4 สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

5.5 สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และ

พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้

6.1 มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน และการฟัง รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล

6.2 สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ รอบตัว ใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้ และสื่อต่างๆ ได้ ทั้งในและนอกสถานศึกษา

6.3 มีวิธีการเรียนรู้ของตนเอง เรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นได้ สนุกกับการเรียนรู้และชอบมาโรงเรียน

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

ตัวบ่งชี้

7.1 มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ และออกกำลังกายสม่ำเสมอ

7.2 มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์

7.3 ป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษและหลีกเลี่ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย อุบัติเหตุ และปัญหาทางเพศ

7.4 มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และให้เกียรติผู้อื่น

7.5 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น

มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา
ตัวบ่งชี้

8.1 ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านศิลปะ

8.2 ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านดนตรี/นาฏศิลป์

8.3 ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านกีฬานันทนาการ

5.2 มาตรฐานด้านการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 9 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงาน
ที่รับผิดชอบหมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชน ได้ดี และมีครูพอเพียง

ตัวบ่งชี้

9.1 มีคุณธรรมจริยธรรม และปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ

9.2 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

9.3 มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการสอนและพัฒนาผู้เรียน

9.4 มีการแสวงหาความรู้และเทคนิควิธีการใหม่ๆ รับฟังความคิดเห็น

ใจกว้างและยอมรับการเปลี่ยนแปลง

9.5 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาหรือเทียบเท่าขึ้นไป

9.6 สอนตรงตามวิชาเอก-โท หรือ ตรงตามความถนัด

9.7 มีจำนวนพอเพียง (หมายรวมทั้งครูและบุคลากรสนับสนุน)

มาตรฐานที่ 10 ครู มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมี
ประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้

10.1 ความรู้ความเข้าใจเป้าหมายการจัดการศึกษาและหลักสูตรการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน

10.2 มีการวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนและเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล

10.3 มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

10.4 มีความสามารถใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองและ

ผู้เรียน

10.5 มีการประเมินผลการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนและอิงพัฒนาการของผู้เรียน

10.6 มีการนำผลการประเมินมาปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

10.7 มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและนำผลไปใช้พัฒนาผู้เรียน

5.3 มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 11 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา

ตัวบ่งชี้

11.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ

11.2 มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์ และเป็นผู้นำทางวิชาการ

11.3 มีความสามารถในการบริหารงานวิชาการและการจัดการ

11.4 มีการบริหารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจ

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง ระบบการบริหารงานและพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบครบวงจร

ตัวบ่งชี้

12.1 มีการจัดองค์กร โครงสร้างและระบบการบริหารงานที่มีความคล่องตัวสูงและปรับเปลี่ยนได้เหมาะสมตามสถานการณ์

12.2 มีการจัดการข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบครอบคลุมและทันต่อการใช้งาน

12.3 มีระบบการประกันคุณภาพภายในที่ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

12.4 มีการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

12.5 ผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจผลการบริหารงานและการพัฒนาผู้เรียน

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

ตัวบ่งชี้

13.1 มีการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษา

13.2 มีการบริหารเชิงกลยุทธ์ และใช้หลักการมีส่วนร่วม

13.3 มีคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมพัฒนาสถานศึกษา

13.4 มีรูปแบบการบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน

13.5 มีการตรวจสอบและถ่วงดุล

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้

14.1 มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น

14.2 มีรายวิชา/กิจกรรมที่หลากหลายให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจ

1.4.3 มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความถนัดและความสามารถของผู้เรียน

1.4.4 มีการส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ และสื่ออุปกรณ์การเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

14.5 มีการจัดระบบการบันทึก การรายงานผล และการส่งต่อข้อมูลของผู้เรียน

14.6 มีระบบการนิเทศการสอนและนำผลไปปรับปรุงการสอนอย่างสม่ำเสมอ

14.7 มีการนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย

ตัวบ่งชี้

15.1 มีการจัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่เข้มแข็งและทั่วถึง

1.5.2 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถทางวิชาการและความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

1.5.3 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถพิเศษ และความถนัดของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

15.4 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม

1.5.5 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ ดนตรี/นาฏศิลป์ และกีฬา/

นันทนาการ

1.5.6 มีการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณี และ

ภูมิปัญญาไทย

15.7 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้

ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ

ตัวบ่งชี้

- 16.1 มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีอาคารสถานที่ที่เหมาะสม
- 16.2 มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน
- 16.3 มีการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
- 16.4 มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด พื้นที่สีเขียว และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอและอยู่ในสภาพใช้งานได้ดี
- 16.5 มีการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา

5.4 มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น

ตัวบ่งชี้

- 17.1 มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น
- 17.2 สนับสนุนให้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรระดับสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันทางวิชาการและองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน

ตัวบ่งชี้

- 18.1 เป็นแหล่งวิชาการในการแสวงหาความรู้และบริการชุมชน
- 18.2 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

6. มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 ก : 68) ได้พัฒนามาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อใช้เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพภายนอก และเป็นแนวทางให้หน่วยงานและสถานศึกษามุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน

ต่างๆเพิ่มขึ้น เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติในหลักการ ในคราวประชุมเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2543

มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบแรกมีทั้งหมด 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544 ก : 68) ใช้เป็นทิศทางให้สถานศึกษาที่มีศักยภาพและมีความพร้อมได้มุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น เพื่อรองรับการประเมินภายนอกในระยะแรก ซึ่งเป็นการประเมินเพื่อให้ทราบสภาพจริงของสถานศึกษา ว่าจัดการศึกษาอยู่ในระดับใด เป็นการยืนยันสภาพจริง ส่วนการประเมินภายนอก รอบที่ 2 ซึ่งเริ่มดำเนินการในปีงบประมาณ 2549- 2553 เป็นการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา กำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประเมินภายนอก รอบที่ 2 ทั้งหมด 14 มาตรฐาน 60 ตัวบ่งชี้ และในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย ก็จะมีการประเมินมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัยด้วย ซึ่งมี 14 มาตรฐาน 40 ตัวบ่งชี้ ทั้ง มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ตัวมาตรฐานทั้ง 2 ระดับเป็นมาตรฐานเดียวกัน แต่แตกต่างกันที่ตัวบ่งชี้ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2548 : 3-9) คือ

มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน

มาตรฐานการศึกษาด้านครู

มาตรฐานการศึกษาด้านผู้บริหาร

มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : ประถมและมัธยมศึกษา รอบที่สอง (พ.ศ. 2549-2553)

6.1 มาตรฐานด้านผู้เรียน มี 7 มาตรฐาน ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มี 6 ตัวบ่งชี้ คือ

- 1.1 ผู้เรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ (1.1)
- 1.2 ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต (1.2)
- 1.3 ผู้เรียนมีความกตัญญูกตเวที (1.3)
- 1.4 ผู้เรียนมีความเมตตากรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และไม่เห็นแก่ตัว (1.4)
- 1.5 ผู้เรียนมีความประหยัด และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า (1.5)
- 1.6 ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม (2 , 2.1, 2.2, 1.4)

(ตัวเลขในวงเล็บท้ายมาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก แสดงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ในมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี มี 5 ตัวบ่งชี้

- 2.1 ผู้เรียนรู้จักดูแลสุขภาพ สุขนิสัย และออกกำลังกายสม่ำเสมอ (7.1)
- 2.2 ผู้เรียนมีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์ (7.2)
- 2.3 ผู้เรียน ไม่เสพหรือแสวงหาผลประ โยชน์จากสิ่งเสพติด และสิ่งมอมเมา
หลักเสี่ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย และอุบัติเหตุ รวมทั้งปัญหาทางเพศ (7.3)
- 2.4 ผู้เรียนมีความมั่นใจกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและให้เกียรติผู้อื่น(7.4)
- 2.5 ผู้เรียนร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น และ
ชอบมาโรงเรียน (7.5)

**มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และ
กีฬา มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ**

- 3.1 ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ (8.1)
- 3.2 ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านดนตรี/นาฏศิลป์โดยไม่ขัด
หลักศาสนา (8.2)
- 3.3 ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านกีฬานันทนาการ (8.3)
- 3.4 ผู้เรียนสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่งดงาม
ของท้องถิ่นและของไทย (1.6, 15.5, 15.6)

**มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์
มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ**

- 4.1 ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ สรุปความคิดอย่างเป็นระบบ
และมีการคิดแบบองค์รวม (4.1)
- 4.2 ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดไตร่ตรอง (4.2, 4.3)
- 4.3 ผู้เรียนมีทักษะการคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ (4.4)

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มี 8 ตัวบ่งชี้ คือ
คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบรวบยอดระดับชาติในระดับดี (ถ้าไม่มีผลระดับ
ชาติให้ใช้ ผลการทดสอบระดับเขตพื้นที่ หรือผลการเรียนระดับสถานศึกษาตามลำดับ) ใน 8
กลุ่มสาระ ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6

5.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

- 5.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
- 5.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
- 5.4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 5.5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
- 5.6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
- 5.7 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 5.8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างค่อเนื่อง มี 3 ตัวบ่งชี้

- 6.1 ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ รอบตัว (6.1)
- 6.2 ผู้เรียนใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สนุกกับการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ (6.2)
- 6.3 ผู้เรียนสามารถใช้ห้องสมุด ใช้แหล่งความรู้ และสื่อต่าง ๆ ทั้งภายในและนอกสถานศึกษา (6.3)

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มี 3 ตัวบ่งชี้

- 7.1 ผู้เรียนสามารถวางแผน ทำงานตามลำดับขั้นตอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (3.1, 3.4)
- 7.2 ผู้เรียนรักการทำงาน สามารถปรับตัวและทำงานเป็นทีมได้ (3.3, 3.4)
- 7.3 ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ(3.5)

6.2 มาตรฐานด้านครู มี 2 มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ในแต่ละมาตรฐาน มีดังนี้

มาตรฐานที่ 8 ครูมีคุณวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ มี 5 ตัวบ่งชี้

- 8.1 ครูมีคุณลักษณะที่เหมาะสม(9.1, 9.2, 9.3, 9.4)
- 8.2 ครูที่จบระดับปริญญาตรีขึ้นไป (9.5)
- 8.3 ครูที่สอนตรง ตามวิชาเอก/โท หรือความถนัด (9.6)
- 8.4 ครูได้รับการพัฒนาในวิชาที่สอนตามที่คุรุสภากำหนด (12.4)
- 8.5 สถานศึกษามีจำนวนครูตามเกณฑ์ (9.7)

มาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มี 8 ตัวบ่งชี้ คือ

- 9.1 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 9.2 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์มีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 9.3 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 9.4 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมมีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 9.5 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษามีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 9.6 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 9.7 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีมีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 9.8 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

6.3 มาตรฐานด้านผู้บริหาร มี 5 มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ในแต่ละมาตรฐาน มีดังนี้

มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ

- 10.1 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีความมุ่งมั่น และอุทิศตนในการทำงาน (11.1)
- 10.2 ผู้บริหารมีความคิดริเริ่มและมีวิสัยทัศน์ (11.2)
- 10.3 ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารวิชาการและเป็นผู้นำทางวิชาการ (11.2, 11.3)
- 10.4 ผู้บริหารมีการบริหารที่มีประสิทธิผลและผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจในการบริหาร (11.4)

มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง และการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ

11.1 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างการบริหาร และระบบการบริหารงานที่มีความคล่องตัวสูงปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม (12.1, 12.2, 12.4, 13.1, 13.4)

11.2 สถานศึกษามีการบริหารเชิงกลยุทธ์ (13.2)

11.3 สถานศึกษามีการบริหารโดยใช้หลักการมีส่วนร่วม และมีการตรวจสอบถ่วงดุล (13.2, 13.3, 13.5)

11.4 สถานศึกษามีระบบและดำเนินการประกันคุณภาพภายในเป็นไปตามกฎกระทรวง (12.3)

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ

12.1 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตาม ธรรมชาติเต็ม ศักยภาพ(16)

12.2 สถานศึกษามีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ(14)

12.3 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย (15)

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตร ที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มี 2 ตัวบ่งชี้

13.1 สถานศึกษามีหลักสูตรและเนื้อหาสาระการเรียนรู้ระดับสากล ระดับชาติ และระดับท้องถิ่นที่เหมาะสม สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น (14.1 , 14.2, 14.3)

13.2 สถานศึกษามีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ (14.4)

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา มี 2 ตัวบ่งชี้ คือ

14.1 สถานศึกษามีระบบและกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา (17, 18, 14.7)

14.2 สถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา(14.7, 14.2, 17.2, 18.2)

จากมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐาน
การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประเมินภายนอก นำมาเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นความสอดคล้อง
ของมาตรฐานแต่ละด้านดังนี้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
2548 : 34-36)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ 5 ตารางเปรียบเทียบมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ มาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก

มาตรฐานการศึกษาของชาติ	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับการประกันคุณภาพภายใน	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก
<p>มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะ ของคนไทยที่ พึงประสงค์ ทั้งในฐานะ พลเมืองและ พลโลก</p>	<p>มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีจิตสำนึก ในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา</p>	<p>มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ (1,2) มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี (7) มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา (8) มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ (4) มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร (5) มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (6) มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต (3)</p>

ตารางที่ 5 (ต่อ)

มาตรฐานการศึกษาของชาติ	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับการประกันคุณภาพภายใน	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก
<p>มาตรฐานที่ 2</p> <p>แนวการจัดการศึกษา</p>	<p>มาตรฐานด้านการเรียนการสอน</p> <p>มาตรฐานที่ 9 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเองเข้ากับ ชุมชน ได้ดีและมีครูเพียงพอ</p> <p>มาตรฐานที่ 10 ครู มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ</p> <p>มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา</p> <p>มาตรฐานที่ 11 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ</p> <p>มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง ระบบการบริหารงานและพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบครบวงจร</p> <p>มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน</p> <p>มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ</p> <p>มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย</p> <p>มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ</p>	<p>มาตรฐานด้านครู</p> <p>มาตรฐานที่ 8 ครูมีคุณวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ (9)</p> <p>มาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (10)</p> <p>มาตรฐานด้านผู้บริหาร</p> <p>มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ (11)</p> <p>มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา (12, 13)</p> <p>มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (14, 15, 16)</p> <p>มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (14)</p>

ตารางที่ 5 (ต่อ)

มาตรฐานการศึกษาของชาติ	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับการประกันคุณภาพภายใน	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก
มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้าง สังคมแห่งการ เรียนรู้/สังคมแห่ง ความรู้	มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชน แห่งการเรียนรู้ มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันทางวิชาการ และองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน	มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา (17, 18, 14)

ที่มา : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2548 : 34)

จากตารางที่ 5 จะเห็นว่า มาตรฐานการศึกษาของชาติ การศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสอง ปี 2549-2553 นั้นมีความสอดคล้องกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีที่สถานศึกษาสามารถดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วก็จะส่งผลให้มีความพร้อมสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอกไปในคราวเดียวกัน ซึ่งเป็นการแก้ปัญหการทำงานซ้ำซ้อน และเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีความแข็งแกร่ง พัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างแท้จริง

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1. งานวิจัยในประเทศ

สุพัฒน์ พรมวัง (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร ผลการศึกษา พบว่า

1. ครูโดยส่วนรวมและจำแนกตามสถานภาพตำแหน่งและขนาดโรงเรียนมีสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพโดยรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นผู้บริหารโรงเรียนมีสภาพการดำเนินงาน ด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษาในการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานอยู่ในระดับมาก

2. ครูโดยส่วนรวมและจำแนกตามสถานภาพตำแหน่งและขนาดโรงเรียนมีปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง

3. ครูมีสถานภาพตำแหน่งต่างกันและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีสภาพการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน และไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพตำแหน่งกับขนาดโรงเรียนต่อสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

4. ครูมีสถานภาพตำแหน่งต่างกันมีปัญหาการดำเนินงานโดยรวมและรายด้าน 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่ผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหาการดำเนินงานด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษาในการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานมากกว่าครูวิชาการ โรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีปัญหาการดำเนินงานเป็นรายด้าน 3 ด้าน ไม่แตกต่างกันแต่ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหาการดำเนินงานโดยรวมและรายด้าน 2 ด้าน คือ ด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษาในการกำหนดมาตรฐานโรงเรียนและในการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานมากกว่าครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก และครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาการดำเนินงานมากกว่าครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กในด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษาในการกำหนดมาตรฐาน โรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพตำแหน่งกับขนาดโรงเรียนต่อปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

สุวรรณ ศรีจันทร์แสง (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพร้อมของสถาบันราชภัฏเขตกรุงเทพมหานครในการนำระบบการประกันคุณภาพ ISO มาประยุกต์ใช้ ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ผู้สอนประจำในสถาบันราชภัฏเขตกรุงเทพมหานครที่มีอายุและประสบการณ์ในอาชีพที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับความพร้อมไม่แตกต่างกัน ส่วนอาจารย์ผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการเข้ารับประชุม อบรม และสัมมนาเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพ ISO 9000 อยู่ในคณะวิชาสังกัดและสถาบันสังกัดที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับความพร้อมที่แตกต่างกัน

ทำเนียบ มหาพรหม (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามมาตรฐาน การประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี พบว่า โรงเรียนได้ปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ คือ ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัย และด้านผลผลิต การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพศึกษามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุก ด้าน และเรียงลำดับ คือ ด้านบริหารและการจัดการ ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านอาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร

อาภรณ์ พลเยี่ยม (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ระดับการดำเนินการ ตามนโยบายการประกัน คุณภาพการศึกษา ระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า ระดับการดำเนินการตามนโยบายการประกัน คุณภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก 2 ด้าน คือ ด้านการเรียนการสอน และด้านปรัชญา ภาควิชา วัตถุประสงค์และแผนการดำเนินงาน

ชาติชาย พิมพิไสย (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาการดำเนินการ การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ประถมศึกษาโดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการวางแผน พัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการวางแผนพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศและด้านการกระตุ้น ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติงานตามธรรมเนียมโรงเรียน ส่วนปัญหาการปฏิบัติงาน การควบคุมคุณภาพการศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ปัญหาที่สำคัญคือด้านการประเมิน คุณภาพการศึกษาและข้อเสนอแนะที่ควรพิจารณาในการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่

1. การปฏิบัติงานภายในโรงเรียนควรดำเนินการตามที่กำหนดไว้ใน ธรรมเนียมโรงเรียน

2. การกำกับติดตามควรมีการปฏิบัติอย่างจริงจัง

3. การพัฒนาครูผู้สอนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม

สมเกียรติ สุทธิรัตน์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบระดับ ปัญหา การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวง สาธารณสุข

ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการส่วนร่วมและจำแนกตามขนาดของวิทยาลัยพยาบาลมีปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของวิทยาลัยพยาบาลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

สาวาท สารกาญจน์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพ การศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า

1. ข้าราชการครูโดยรวมและจำแนกตามขนาดโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียน เห็นว่ามีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมและ 5 ขั้นตอนอยู่ในระดับปานกลาง และมีการดำเนินงานในขั้นการศึกษาและการเตรียมการอยู่ในระดับมาก ยกเว้นข้าราชการในกลุ่มโรงเรียนที่ 1 กลุ่มโรงเรียนที่ 4 และกลุ่มโรงเรียนที่ 5 เห็นว่ามีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในขั้นการวางแผนการประกันคุณภาพ การศึกษาอยู่ในระดับมาก

2. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดโรงเรียนกับกลุ่มโรงเรียน ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมและ 5 ขั้นตอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่มีปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวในขั้นการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพ การศึกษาข้าราชการครูในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันเห็นว่าการดำเนินงานประกันคุณภาพ การศึกษา โดยภาพรวมและรายขั้นตอนไม่แตกต่างกัน ส่วนข้าราชการครูในกลุ่มโรงเรียนต่าง กันเห็นว่าการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมและ 5 ขั้นตอน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ในขั้นการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา มีการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน

ฉัตรชัย ต๊ะปิ่นตา (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเตรียมโรงเรียนเพื่อ การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 6 ผลจากการศึกษา พบว่าระดับการดำเนินงานการเตรียมโรงเรียนเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ในเขต การศึกษา 6 ทั้ง 6 ด้าน คือ 1) การศึกษาการเตรียมการ 2) การวางแผนการประกัน คุณภาพการศึกษา 3) การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา 4) การตรวจสอบและ ทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน 5) การพัฒนาและปรับปรุง 6) การเตรียมรับ การประเมินจากหน่วยงานที่รัฐกำหนด ส่วนใหญ่มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อ เปรียบเทียบการดำเนินงาน จำแนกตามขนาดของโรงเรียนพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมี การดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่มี

การดำเนินการระดับมาก

สิริลักษณ์ ค้อชากุล (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการควบคุมคุณภาพการศึกษา ในระบบการประกันคุณภาพการศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการดำเนินการควบคุมคุณภาพการศึกษาในการระบบประกันคุณภาพการศึกษา ปัญหา และแนวทางในการแก้ปัญหา การควบคุมคุณภาพการศึกษาในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด วิธีการศึกษาใช้การสัมภาษณ์ การสังเกต การสำรวจ รายการและบันทึกภาคสนาม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้างานแผนงาน หัวหน้าฝ่ายและหัวหน้าหมวดวิชา ครูปฏิบัติการสอน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษาในระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ในขั้นตอนที่หนึ่ง คือ การศึกษาและเตรียมการ พบว่า โรงเรียนได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่ กรมสามัญศึกษากำหนด จุดเด่นที่เป็นความสำเร็จ คือ ผู้บริหารได้สร้างการรับรู้ ความถนัด การยอมรับในความสำคัญจำเป็น ตลอดจนสร้างความพร้อมในด้านต่างๆทำให้บุคลากรทุกฝ่ายร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน ขั้นตอนที่สอง คือ การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า โรงเรียนได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานการศึกษา โดยยึดมาตรฐานการศึกษาของกรมสามัญศึกษา 26 มาตรฐาน 130 ตัวชี้วัด เป็นมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน โรงเรียนได้มีการจัดทำข้อมูลพื้นฐานการศึกษาโดยการแบ่งข้อมูลสารสนเทศออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต แต่ยังไม่ได้ครบทุกมาตรฐาน และตัวชี้วัด ส่วนการจัดทำธรรมนูญโรงเรียนมีความสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการประจำปี มีแผนยุทธศาสตร์ มีแผนการดำเนินงานตามแผน และทำได้ค่อนข้างชัดเจน เป็นจุดเด่นของโรงเรียน โรงเรียนได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานการศึกษาเพียงอย่างเดียว คือ มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน แต่ไม่ได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของฝ่าย หมวดวิชา งาน และมาตรฐานการปฏิบัติงานของบุคลากรเนื่องจากขาดความชัดเจนในการดำเนินการ ขั้นตอน ที่สาม คือ การนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ พบว่า โรงเรียนได้พยายามสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรได้พัฒนาบุคลากรอย่างหลากหลาย มีการจัดตั้งอำนวยการความสะดวก ในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา แต่โรงเรียนยังขาดการนิเทศ กำกับ ติดตามและ ประเมินผล

2. ปัญหาในการควบคุมคุณภาพการศึกษาในระบบประกันคุณภาพ

การศึกษา พบว่าบุคลากรบางส่วนยังไม่ให้ความสำคัญในการดำเนินการไม่ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง แต่บุคลากรส่วนใหญ่ทำงานด้วยความกระตือรือร้น ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นในการทำงาน ทีมงานผู้บริหารมีความสามารถในการทำงาน ในด้านการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของฝ่าย หมวดวิชา งาน และมาตรฐานการปฏิบัติงานของบุคลากร ยังไม่ชัดเจนในรูปแบบและวิธีการ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนหรือตัวแทนจากชุมชนไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ฝ่ายบริหารขาดการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนได้แก้ปัญหาโดยการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน เน้นการทำงานเป็นทีม กำหนดบทบาทหน้าที่ให้ตัวแทนชุมชนเข้าร่วมการดำเนินงานให้ชัดเจน จัดให้ความรู้เรื่องการประกัน คุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ฝ่ายบริหารเอาใจใส่ในการนิเทศ ติดตาม การดำเนินงานอย่าง ใกล้ชิดและพัฒนาบุคลากรด้วยวิธีการที่หลากหลายเพื่อให้ได้ตามที่มาตรฐานกำหนด และพัฒนา ไปสู่มาตรฐานการศึกษา

สุริยา มะโยธี (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงาน การประกันคุณภาพการศึกษาและศึกษาปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย จากองค์ประกอบหลัก การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา 3 ส่วน คือ ส่วนการควบคุมคุณภาพการศึกษา ส่วนการตรวจสอบ ทบทวนและปรับปรุงคุณภาพ และส่วนการประเมินและรับรองคุณภาพ การศึกษา ผลการศึกษาพบว่า

1. บุคลากรโดยรวมจำแนกตามสถานภาพ คือ ผู้บริหาร ครู อาจารย์ และสหวิทยาเขต เห็นว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวมและในแต่ละส่วนอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นสหวิทยาเขตเทศรั้งสีมีการดำเนินส่วนการประเมิน และรับรองคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก และสหวิทยาเขตศรีรัตนนครพิทย์และสหวิทยาเขตศรีพรเจริญ มีการดำเนินงานส่วนการควบคุมคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก

2. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสหวิทยาเขตต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวมและส่วนการตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุง คุณภาพการศึกษาไม่ต่างกัน แต่บุคลากรในสหวิทยาเขตศรีพรเจริญเห็นว่า สหวิทยาเขตมีการดำเนินงานส่วนการควบคุมคุณภาพการศึกษามากกว่าสหวิทยาเขตสระเศษ และบุคลากรในสหวิทยาเขตเทศรั้งสี เห็นว่า มีการดำเนินงานส่วนการประเมินและรับรองคุณภาพ การศึกษามากกว่าสหวิทยาเขตท่าบ่อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย มีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวก ขาดสื่อเทคโนโลยี บุคลากรไม่ได้ศึกษาดูงานการประกันคุณภาพการศึกษา ขาดการติดตามงานที่เป็นระบบและไม่ต่อเนื่อง ขาดการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชน ขาดการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน ขาดการจัดนิทรรศการ การแสดงผลงาน และไม่มีการสรุป และจัดทำรายงานผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา

ปาริชาติ วรจิตติ (2545 : 112 – 115) ได้ศึกษากระบวนการดำเนินงานเพื่อเข้าสู่คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาในระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม พบว่า

1. ด้านกระบวนการดำเนินงานเพื่อเข้าสู่คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาในระบบการประกันคุณภาพมาตรฐานการศึกษา ในขั้นตอนที่หนึ่ง คือ การศึกษาและเตรียมการ พบว่า โรงเรียนทุกโรงได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่กรมสามัญศึกษากำหนด มีการตั้งคณะทำงานศึกษาและพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา ตามที่กรมสามัญศึกษาแนะนำ มีการสร้างการรับรู้ การยอมรับในความจำเป็น และความพร้อมในด้านต่างๆ โดยให้บุคลากรทุกฝ่ายร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาคุณภาพ ขั้นตอนที่สอง คือ การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า โรงเรียนทุกโรงมีการดำเนินการจัดทำมาตรฐานการศึกษา โดยยึดมาตรฐานการศึกษาของกรมสามัญ 26 มาตรฐาน 130 ตัวชี้วัด มีการจัดทำข้อมูลพื้นฐานการศึกษา โดยแบ่งข้อมูลออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ส่วนการจัดทำธรรมนูญโรงเรียนมีความสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการประจำปี โรงเรียนได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษา แต่ไม่ได้ดำเนินการทุกโรงเรียน เนื่องจากขาดความชัดเจนในการดำเนินการ ขั้นตอนที่สาม คือ การนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนแต่ละแห่งได้พยายามสร้างความเข้าใจกับบุคลากร มีการพัฒนาบุคลากรอย่างหลากหลาย มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา แต่ยังขาดการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

2. ด้านปัญหาในกระบวนการดำเนินงานเพื่อเข้าสู่คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาในระบบการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า บุคลากรบางคนไม่ให้ความสำคัญใน

การดำเนินงาน ไม่ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง แต่โรงเรียนส่วนใหญ่มีทีมงานที่ทำงานอย่างจริงจัง ผู้บริหารให้การสนับสนุนในการทำงาน ในการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของฝ่าย หน่วยงานและมาตรฐานการปฏิบัติงานของบุคคล โรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความชัดเจนในรูปแบบและวิธีการ ในส่วนของคณะกรรมการสถานศึกษาไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ฝ่ายบริหารขาดการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนดำเนินการแก้ไขโดยให้บุคลากรลงมือปฏิบัติจริง และเน้นการทำงานเป็นทีม ให้ตัวแทนชุมชนมีความรู้เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาและเข้าร่วมการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งฝ่ายบริหารทำการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ได้ตามที่มาตรฐานกำหนด

สังคม ทินาวัดณ์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย พบว่า การดำเนินงานการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคายทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อ การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยรวมและรายด้าน

พงษ์สิน พลเรือง (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของรัฐ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ปีการศึกษา 2546 พบว่าระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของรัฐ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ตามขนาดของโรงเรียนพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยรวมและรายด้าน

สรรพสิริ จันทร์ทอง (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบแรก ของโรงเรียนที่จัดการศึกษา ช่วงชั้นที่ 3-4 จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การดำเนินงานตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบแรก ของโรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 จังหวัดมหาสารคามทั้งโดยรวมและรายด้านมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โรงเรียนที่มีขนาด

ต่างกันมีการดำเนินงานตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดใหญ่กับโรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

สมพงษ์ แก้วฤทธิ์ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้านมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ มาตรฐานด้านผู้บริหาร มาตรฐานด้านครู และมาตรฐานด้าน ผู้เรียนตามลำดับ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านผู้บริหาร ส่วนด้านครู และด้านผู้เรียน ไม่แตกต่างกัน

ว่าที่ร้อยตรีสุภาพ ติดยัสสมบูรณ์ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเตรียมความพร้อมตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาเพื่อรองรับการประเมินภายนอกรอบสอง ของโรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่าระดับ การเตรียมความพร้อมตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาเพื่อรองรับการประเมินภายนอกรอบสอง ของโรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบระดับการเตรียมความพร้อม พบว่าทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ปรเมษฐ์ ไผ่ฤทธิ์ (2549 : บทคัดย่อ) การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูวิชาการ และครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยรวมและรายด้าน เมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบว่าผู้บริหารแตกต่างกับครูวิชาการ และผู้บริหารแตกต่างกับครูผู้สอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประครอง มิทะลา (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

วิเชียร โทอิ้ง (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 พบว่าสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง และผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยรวมและรายด้าน

7.2. งานวิจัยต่างประเทศ

ลวาเฟลท (จาร์ส นองมาก. 2538 : 10 ; อ้างอิงมาจาก Lwaflet. 1980) ได้วิจัยเกี่ยวกับมาตรฐานคุณภาพโรงเรียนในแต่ละระดับ เพื่อใช้เป็นแนวทางให้โรงเรียนถือปฏิบัติและประเมินคุณภาพการศึกษาจะต้องมีเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน ได้แก่ จุดมุ่งหมาย องค์กรการบริหาร นักเรียน หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โปรแกรมเสริมหลักสูตร บุคลากร อาคารสถานที่ และการเงิน

คีเมน (สมเกียรติ สุทธิรัตน์. 2543 ; อ้างอิงมาจาก Kemen. 1993 : 156) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาผลกระทบของกระบวนการการตรวจสอบหลักสูตรในระบบ 3 โรงเรียน (การบริหารเชิงกลยุทธ์ การประกันคุณภาพการศึกษา) ผลการวิจัยพบว่า การตรวจสอบถูกออกแบบเป็นเครื่องมือการประกันคุณภาพและชี้แนะการพัฒนาหรือกระบวนการบริหารและกลยุทธ์ การตรวจสอบหลักสูตรเป็นเครื่องมือที่มีความสามารถตรวจสอบในช่วงปี 1970 - 1979 รวมถึงหลักการใช้หลักสูตรและความตระหนักในผลลัพธ์ของนักศึกษาในช่วง 1970 - 1979 การก่อกำเนิดผลผลิตหรือผลลัพธ์ของระบบตรวจสอบ

แพตริเซีย (Patricia. 1994 : 2314-A) ได้ศึกษาการประเมินความก้าวหน้าไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษา และการควบคุมการปฏิบัติงานในองค์กรประเทศเยอรมัน สวีเดน ฝรั่งเศส นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย พบว่า การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างชัดเจนในระบบการประกันคุณภาพการศึกษานั้น กลไกทางสังคมช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วขยายไปยังประเทศต่าง ๆ การประกันคุณภาพการศึกษา ต้องมี

การควบคุมและประเมินผล ที่สำคัญครูต้องรับผิดชอบต่ออาชีพของตนเอง ต้องดำเนินการอย่างมีเหตุผลมีกระบวนการที่ชัดเจน

ประเทศสวีเดน การประกันคุณภาพการศึกษา การประเมินครูในสถานศึกษา ซึ่งต้องมีการพัฒนาอย่างชัดเจน

ประเทศฝรั่งเศส ให้ความสำคัญกับการตรวจสอบจากภายนอกโรงเรียน มีการควบคุมจากส่วนกลาง

ประเทศนิวซีแลนด์ ให้ความสำคัญกับการประเมินจากบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา นำเอาระบบการสอนตามมาตรฐานกลางไปสู่การยอมรับที่เป็นมาตรฐาน

ประเทศออสเตรเลีย มีการนำเอาระบบการประเมินผลโดยใช้ข้อสอบมาตรฐาน มีการเตรียมอย่างมีแบบแผนไปสู่การควบคุมคุณภาพ และการประกันคุณภาพการศึกษา

บอย (Boyle. 1997 : Abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประกันคุณภาพ การศึกษาในมหาวิทยาลัย จากการศึกษาพบว่า มหาวิทยาลัยที่น่าร่องในเรื่องนี้ได้ปรับปรุง ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งปลูกฝังค่านิยมของสถาบัน การประเมินผลและการพัฒนาภาควิชา การประเมินโครงการ การตรวจสอบคุณภาพ ตลอดทั้งเรื่องนโยบาย และการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างที่เอื้อต่อการประกันคุณภาพ

เชียฮาน (Sheahan. 1997 : 5811 - A) ได้ศึกษากระบวนการรับรองวิทยฐานะ และค่านิยมของคุณภาพการจัดการศึกษา ซึ่งในปัจจุบันนักกฎหมาย นักการศึกษา ประชาชนทั่วไป ให้ความสนใจเกี่ยวกับการตรวจสอบคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษามากยิ่งขึ้น การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การสัมภาษณ์ทั้งมีโครงสร้างเกี่ยวกับความคิดเห็น และเจตคติของผู้บริหารชั้นนำในสถาบันรับรองวิทยฐานะการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา จำนวน 20 คน โดยได้กำหนดประเด็นปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของสถาบัน และกระบวนการรับรองวิทยฐานะสำหรับผู้บริหารชั้นนำแสดงความคิดเห็น ดังนี้ (1) ผู้บริหารชั้นนำในสถาบันอุดมศึกษามีกระบวนการกำหนดค่านิยม คุณภาพในการจัดการศึกษาของสถาบันอย่างไร (2) องค์ประกอบของคุณภาพในการจัดการศึกษาของสถาบันมีอะไรบ้าง และ (3) ค่านิยมคุณภาพการจัดการศึกษาของแต่ละแห่งมีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร เมื่อพิจารณาตามหน่วยงานระดับเขตกับองค์กรรับรองวิทยฐานะ ผลการศึกษาได้สรุปเป็นประเด็นเพื่อนำไปสู่การอภิปราย 5 ประเด็น คือ (1) บทบาทของสาธารณชนในการกำหนดวินิจัย และตรวจสอบกระบวนการรับรองวิทยฐานะคุณภาพการจัดการศึกษาในสถาบันระดับอุดมศึกษา (2) การรับรองวิทยฐานะเป็นเครื่องมือที่ดีที่สุดในการประกันคุณภาพการศึกษาใน

อเมริกา เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ดำเนินงานโดยกลุ่มสถาบันด้วยกันและทำให้เกิดการผลักดันในสถาบันต่างๆที่ดำเนินการประกันคุณภาพได้ด้วยความสำเร็จ (3) การประกันคุณภาพการศึกษาต้องกำหนดการเรียนของผู้เรียนเป็นเกณฑ์ดัชนีมากกว่าเกณฑ์อื่นๆ (4) ประชาคมอุดมศึกษาต้องให้รัฐบาลกลางแห่งรัฐเข้ามามีบทบาทในการกำหนดค่านิยมคุณภาพการจัดการศึกษามากขึ้น และ (5) คุณภาพการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็น แนวความคิดที่ละเอียดอ่อนและเข้าใจยาก

แจ็กสัน (Jackson. 1998 : Abstract) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการทำความเข้าใจมาตรฐานการประกันคุณภาพ จากการศึกษาพบว่า ได้มีการตรวจสอบยุทธศาสตร์การวางแผนเพื่อนำไปสู่ระบบประกันคุณภาพระดับชาติและสรุปโดยได้มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบการประกันคุณภาพการศึกษา

นิวบี (Newby. 1998 : 88) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารงานคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนประถมศึกษาโดยเปรียบเทียบระหว่าง 4 โรงเรียนที่ใช้หลัก TQM และ 4 โรงเรียนที่ไม่ใช้หลัก TQM ในการบริหารงาน ผู้วิจัยใช้ข้อมูลทั้งด้านคุณภาพและด้านปริมาณปรากฏว่าด้านปริมาณทำให้ทราบว่ามีความแตกต่างกัน 3 แห่ง แห่งแรกแตกต่างกันในเรื่องการฝึกการตอบสนอง แห่งที่ 2 แตกต่างกันในเรื่องความต้องการของผู้ปกครองและนักเรียนและสิ่งที่เขาพอใจกลายเป็นมาตรการวัดคุณภาพ แห่งที่ 3 แตกต่างกันในเรื่องคุณภาพส่วนอีกแห่งที่ไม่แตกต่างกัน พบว่า 29 % ของโรงเรียนที่ใช้ TQM และ 31 % ไม่ใช้ TQM กำลังประสบความตกต่ำ ข้อมูลเชิงคุณภาพสะท้อนให้เห็นว่าผู้ถูกวิจัยมีความพึงพอใจกับงานที่ทำอยู่ในระดับต่ำทั้ง 2 กลุ่ม มีความต้องการที่จะเป็นอยู่มากและข้อมูลเชิงคุณภาพยังสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณที่เกี่ยวกับความต้องการ และความพึงพอใจของผู้ปกครองและนักเรียนโรงเรียนที่ใช้หลัก TQM ในการบริหารจะให้ความสนใจกับความพึงพอใจของผู้ปกครองและนักเรียน แต่กลับสนใจในเรื่องผลการสอบ ระเบียบวินัย และหลักการสอนเบื้องต้นเกี่ยวกับธรรมชาติพื้นฐาน

จากการศึกษางานวิจัยทั้งภายในประเทศและต่างประเทศพอสรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพราะเป็นระบบที่สร้างความมั่นใจว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้คุณภาพมาตรฐาน ผู้สำเร็จการศึกษา มีความรู้ความสามารถ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดและสังคมต้องการ การดำเนินงานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนส่งผลให้โรงเรียนได้พัฒนาคุณภาพการศึกษาตามศักยภาพที่แท้จริง ผู้ปกครอง ชุมชนมีโอกาสสนับสนุนและร่วมมือกับ

บุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามที่กำหนดไว้ในแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน โรงเรียนทุกโรงเรียนจะต้องมีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพจากองค์กรภายนอก เพื่อให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาคำเนิงานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยปฏิบัติราชการอยู่

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY